

2#2015

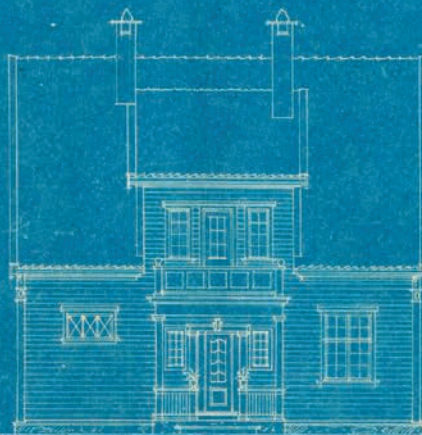
Arkheion

OSLO BYARKIV • DRAMMEN BYARKIV • IKA ØSTFOLD • VESTFOLDARKIVET • FOLLOARKIVET • FYLKESARKIVET I OPPLAND • IKA KONGSBERG • AAMA • IKAVA • IKA ROGALAND • IKA HORDALAND
HORDALAND FYLKESARKIV • BERGEN BYARKIV • FYLKESARKIVET SOGN OG FJORDANE • IKA MØRE OG ROMSDAL • IKA TRØNDELAG • TR.HEIM BYARKIV • ARKIV I NORDLAND • IKA TROMS • IKA FINNMARK

* BERGENS KJØBMANDSFØRENING * * UTLODNINGSHUS 1923 *

FACADE MOT SØ-ØST

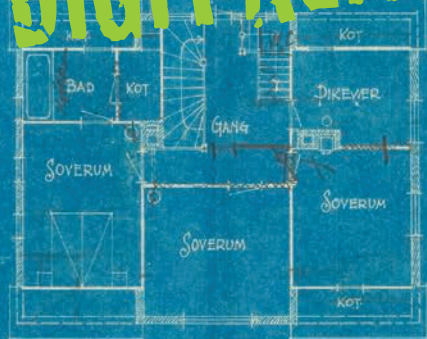

FACADE MOT NØR-ØST

FACADE MOT NØR-VEST

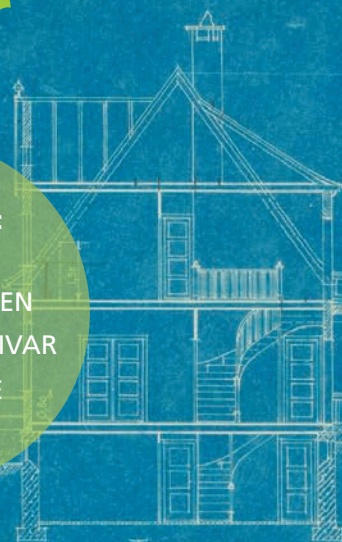
DIGITALISERING BYGGESAKSARKIVER

PLAN AV 2DEN ETAGE

KJELDERPLAN

TVERSNIT

LES OGSÅ OM:
REVISJON AV
ARKIVFORSKRIFTEN
OSLOS NYE BYARKIVAR
ELEKTRONISKE
PRIVATARKIV

INNHOOLD

LEDER

ERFARINGER FRA ET	
DIGITALISERINGSPROSJEKT	3
REVISJON AV ARKIVFORSKRIFTEN	6
LITT AV HVERT: BRYSSOMME	
PASSASJERER	8
ARKIV I KOMMUNEREFORMA	9
SKOLEPROTOKOLLER FRA	
OMGANGSSKOLEN	10
KOMMUNESTYREVALG 2015	12
NOTIS: NY FYLKESARKIVAR I OPPLAND	14
OSLOS NYE BYARKIVAR	16
DURI DROM	18
ELEKTRONISKE PRIVATARKIV	20
DET ANGÅR OGSÅ DEG	22
KAI-KONFERANSEN 2015	25
ICA-KONFERANSEN, ISLAND	26
INTERNSIDER:	27 - 30
QUIZ/ARKIVMORO	31

ISSN 0809 1145

www.arkheion.no

Opplag ca. 4000

Redaksjonen avsluttet nov. 2015

Arkheion er medlemsblad for de kommunale arkivinstitusjonene i Norge. Vi er 20 medeiere som sammen representerer alle landets fylker. Bladet tar sikte på å være fagtidsskrift for den kommunale arkivsektor i landet.

Bergen Byarkiv står i en god tradisjon når de i denne utgaven av Arkheion deler sine erfaringer om sitt store, men avsluttede prosjekt om digitalisering av eiendomsarkiver. Det er uttrykk for en delingskultur Arkheions lesere og eiere må ta vare på. Her kan vi blant annet lese om prosjektets nytteverdi, organisering, prosjektstyring og økonomi.

Og når fagmiljøene innen arkiv engasjerer seg som høringsinstans for myndighetene, bør Arkheion være en naturlig arena der innspillene formidles. Derfor kan vi lese bidragene fra Norsk Arkivråd og LLP – blant annet om hvor utdatert arkivforskriften virker i en digital tidsalder. Langt sterkere politisk sprengkraft har selvfølgelig kommunereformen. Arkivsektoren må ha tydelige strategier i denne prosessen. Riksarkivet målbærer dette i en egen artikkel, men advarer mot manglende planer i kommunene. I november 2015 sendes det ut en egen rådmannspakke.

Det er mange stemmer i arkivlandskapet. Arkivlederen i Øygarden kommune gir oss et blikk inn i arbeidet ved et kommunevalg. Det er mye å tenke på når nye folkevalgte inntar setene – både med arkivdanning og bevaring. En annen stemme finner vi i den nye lederen av Oslo byarkiv, Ranveig Gausdal. Her er det overordnede strategier – organisatorisk utvikling, synlighet, arkivdanning og digitalisering. På hver sin måte representerer de mangfoldet av stemmer som skal komme til ordet i Arkheion.

Tyngdepunktet innenfor vår sektor utgjøres av de kommunale arkivene. Men også privatarkivene har sin naturlige plass. Arbeidet med å sikre slike arkiver byr også på mange utfordringer. Arbeiderbevegelsens arkiv og bibliotek belyser nettopp dette i sin artikkel. De kartlegger elektroniske systemer blant 33 private arkivskapere for så å utforme en strategi for mottak av arkivene.

Vi synliggjør oss på ulike måter – både gjennom vår daglige fagkunnskap, men også gjennom spesielle prosjekter. Vi kan finne det i en innføring i Norges dokumentarv fra IKA Troms som kommunale skoleprotokoller. Eller vi kan vise arkivenes relevans i de store spørsmålene om demokrati og menneskerettigheter. Det siste er fra Vestfoldarkivet i prosjektet Det angår også deg. Et annet godt og ytterst relevant prosjekt er det Oslo byarkiv kaller Duri drom – om romanifolkets historie. Så her går vår nasjonale del av verdens hukommelse sammen med lærerike programmer for elever på ulike nivåer i årets siste utgave av Arkheion.

Arkheion 2/2015

Deltakere:

Oslo byarkiv
Drammen Byarkiv
Østfold Interkommunale Arkivselskap IKS (IKAØ)
Vestfoldarkivet
Folloarkivet
Fylkesarkivet i Oppland (FIO)
Interkommunalt arkiv for Buskerud, Vestfold og Telemark IKS
Aust-Agder museum og arkiv IKS (AAMA)
Interkommunalt arkiv i Vest-Agder (IKAVA)
Interkommunalt arkiv i Rogaland IKS (IKAR)
Bergen Byarkiv (BBA)
Interkommunalt arkiv i Hordaland IKS (IKAH)
Hordaland Fylkesarkiv (HFA)
Fylkesarkivet i Sogn og Fjordane (FS&F)
Interkommunalt arkiv Møre og Romdal IKS (IKAMR)
Interkommunalt arkiv i Trøndelag IKS (IKATr)
Trondheim Byarkiv (TBA)
Arkivet i Nordland (AiN)
Interkommunalt arkiv i Troms (IKAT)
Interkommunalt arkiv i Finnmark (IKAF)

Redaktør:

Knut J. Jordheim
Interkommunalt arkiv for Buskerud, Vestfold og Telemark IKS
Tlf: 32 76 40 20 / 957 29 078
e-post: knut@ikakongsberg.no

Medredaktør:

Heidi Meen
Vestfoldarkivet
Tlf: 92 29 19 19
e-post: heidi.meen@vestfoldmuseene.no

Redaksjonsmedarbeider:

Kjerstin Kragseth
Bergen Byarkiv
Tlf: 55 56 62 56
e-post: kjerstin.kragseth@bergen.kommune.no

Forsidefoto: Bygningsssjefen i Bergen / Bergen Byarkiv

Trykk: Zoom Grafisk

Grafisk design: Karin Wiwe

I februar 2014 ble det satt endelig sluttstrek for digitaliseringen av Bergen kommunes byggesaksarkiv. Det var da digitalisert 193 000 saker fordelt på 11 000 arkivbokser og 1 200 hyllemeter. 68 årsverk hadde gått med, og nærmere 40 medarbeidere hadde vært innom prosjektet. Det er snakk om det største digitaliseringsprosjektet i kommunal sektor i Norge noensinne. En rekke kommuner har etterhvert valgt å digitalisere sine eiendomsarkiver. Bergen var blant de første, og de valgte å gjøre det internt. Her er deres erfaringer.

Erfaringer fra et DIGITALISERINGSPROSJEKT

iStockphoto

Bergen 2008: Kommunens historiske byggesaksarkiv var fordelt på en rekke arkivskapere og serier, og besto i realiteten av bortimot ti ulike arkiver. Hovedgrunnen var at det som er dagens Bergen fram til 1972 var fem ulike kommuner. Arkivet fortsatte å være delt opp i fem soner helt fram til midten av 80-tallet. Det fantes ikke noe helhetlig register over alle byggesakene. Det måtte søkes i ulike system og letes på forskjellige måter for å identifisere saksmapper fra de ulike arkivdelene, noe som var svært tungvint. Arkivet var dessuten fysisk plassert på flere steder, mens noe allerede var avlevert til Bergen Byarkiv. Dermed foregikk også håndtering av innsynsforespørsler på ulike steder. På bakgrunn av dette, ble det i mars 2008 fattet et vedtak i byrådet om å opprette en digitaliseringsenhet ved Bergen Byarkiv. Byggesaksarkivet skulle være den prioriterte oppgaven.

Høsten 2008 ble forprosjektet satt i gang. Mye måtte avklares og viktige valg måtte tas. Gjennomføringen ville komme til å stille store krav til utstyr, produksjonsløype og tekniske løsninger. Det måtte utarbeides sikre og effektive arbeidsmetoder for ordning, digitalisering og tilgjengeliggjøring. Etter en anbudsrunde ble BraArkiv valgt som elektronisk arkivløsning. Det var utviklet av Geomatikk IKT og besto av moduler for registrering, prosessering og tilgjengeliggjøring på web.

DIGITALISERINGSFABRIKKEN

I begynnelsen av 2009 ble arkivet flyttet og satt i magasin på Byarkivet. Fem prosjektmedarbeidere ble ansatt, hovedsakelig med utdanningsbakgrunn fra humanistiske fag. En prosjektleder ble hentet inn fra Etat for byggesak og

private planer. Han skulle fungere som et bindeledd mellom etaten og Byarkivet, og som rådgiver for prosjektmedarbeiderne.

HVORDAN FOREGIKK SÅ SELVE DIGITALISERINGEN?

Produksjonsløypen var lagt opp litt som en fabrikk, der sakene gikk fra stasjon til stasjon. Bokser med saker ble hentet på vogner og tatt med til pulten for systematisering og registrering. Hver sak ble lest igjennom og delt inn i kategorier. Den ble så registrert med metadata i en database, og hver kategori ble gitt en strekkode. Metadata inkluderte blant annet hva saken gjelder, samt matrikkelinformasjon som gårds- og bruksnummer og bygningsnummer. Digitale karttjenester var her et viktig hjelpemiddel. Det gjaldt å lokalisere eiendommen og sørge for at opplysningene som ble registrert var korrekte.

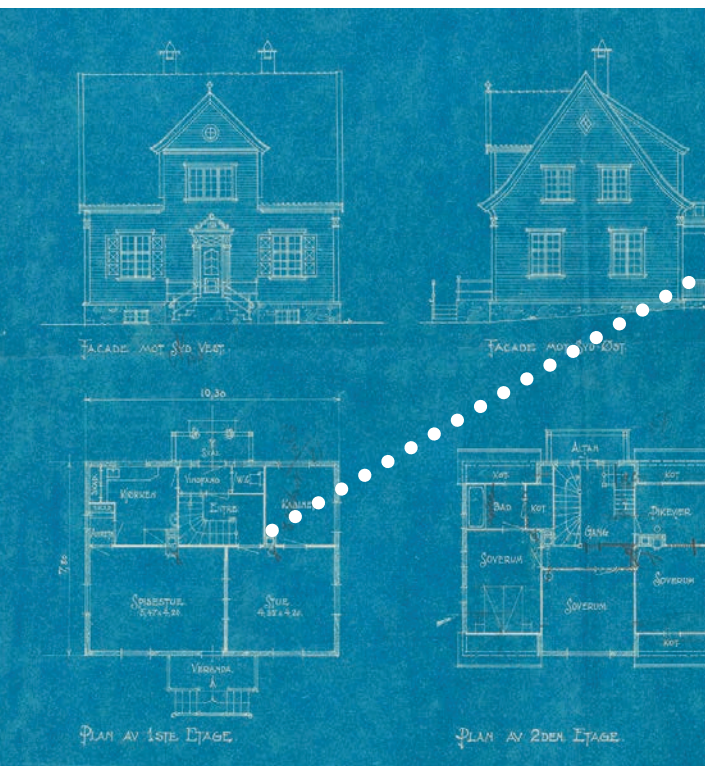
Produksjonsløype

- Pakke om
- Rydde
- Registrere
- Skanne
- Kvalitetssikre
- Tilbakeføre

Arbeidsprosessen i digitaliseringsprosjektet fra start til slutt.

Nansensvei 8, opprinnelig førstepræmie i Kjøpmannsforeningens utlodning i 1923. Fra arkiv etter Bygningssjefen i Bergen. (Utsnitt)

Etater som arbeider med byggforvaltning har sett verdien av å ha et digitalt tilgjengelig arkiv.

DOKUMENTVURDERING OG SKANNING

Etat for byggesak og private planer hadde opp gjennom årene ikke foretatt noen arkivbegrensning. En viktig avklaring i forkant var derfor om alle dokumenter skulle skannes, eller bare et relevant utvalg. Her hadde etaten selv siste ord, og de gikk for det siste. Sluttbrukeren skulle på en enkel måte kunne finne korrekt informasjon om hva som var bygget på en eiendom. Bare godkjente tegninger skulle digitaliseres. Noen typer dokumenter ble utelatt, slik som nabovarsler og skjema for ansvar og kontroll. Man endte opp med et sett kategorier der søknad, vedtak, tegninger og ferdigattest/brukstillatelse ble ansett som det sentrale. Det ble også inkludert en kategori for «ikke skannede dokumenter», i form av et skjema med avkrysning for hvilke typer dokumenter som lå i saken, men ikke var skannet. Dessuten ble det bestemt at alle saker skulle digitaliseres. En kunne ellers valgt å utelate saker på bygg som ikke lenger eksisterte, eller som aldri ble bygget.

Etter ordning og registrering ble bunker med saker sendt videre til skanning. Tre skannestasjoner var utstyrt med en bunkeskanner for små formater, mens en storformatskanner håndterte dokumenter større enn A3. Operatøren skannet sakene, og dokumentene ble sendt igjennom nødvendige programmer, før de til slutt ble tilgjengelige som PDF-filer (hver kategori hver sin fil) i BraArkiv web. Etter at sakene var ferdig skannet og prosessert ble de levert tilbake til «ordneren» for

kvalitetssikring og tilbakesetting. De var nå klare til å arkiveres for framtiden.

HVEM SKAL HA TILGANG?

En forutsetning fra starten var at arkivet ikke bare skulle være tilgjengelig internt, men også direkte for kommunens innbyggere. Dette ble trukket fram som særlig viktig i forkant av byrådsvedtaket. Man landet på en løsning der huseiere (hjemmelshavere) skulle få tilgang til alle saker knyttet til egen eiendom. Rent praktisk ble dette løst ved en integrasjon mellom BraArkiv og portalen Din side på kommunens nettsider.

Saksbehandlere på Etat for byggesak og private planer hadde naturligvis også behov for tilgang til arkivet under prosjektperioden. Det ble etablert en bestillingsordning der saksbehandlere, og også eksterne grupper som eiendomsmeglere og privatpersoner, kunne få digitalisert saker på forespørsel. Bestillingssakene ble prioritert i produksjonsløypen. De første årene av prosjektet utgjorde en slik «on-demand» skanning en anelig del av arbeidet. For eksterne kunder var det snakk om en betalingstjeneste, noe som genererte viktige inntekter.

UTFORDRINGER

Byggesaksprosjektet var en krevende prosess med utordringer både i forkant og underveis. Relativt tidlig ble det klart at man ikke ville komme i mål med det antall årsverk som var planlagt. Byarkivet hadde liten erfaring

med store digitaliseringsprosjekt, og det var vanskelig ut fra størrelsen på arkivet å anslå hvor mye ressurser som faktisk ville gå med. Det dukket også opp en del ekstra arkivmateriale underveis.

Prosjektmedarbeiderne opplevde dessuten til tider at ikke alt gikk på skinner. Her var flere skifter i prosjektledelsen. At ledelsen var delt mellom Byarkivet og Etat for byggesak og private planer var også utfordrende. Prosjektet var en læringsprosess for hele organisasjonen. Det viste tydelig nødvendigheten av god kommunikasjon underveis, grundig opplæring og ikke minst grundig planlegging i forkant. En viktig lærdom var dessuten at tett dialog med oppdragsgiveren er svært viktig. Kompetansen og erfaringen fra fagetaten kan neppe overvurderes i dette prosjektet. Vi så også betydningen av fokus på skannekvalitet, og det er senere satt i gang en utredning av standard for billedkvalitet ved digitalisering.

EN NY BYGGESAKSHVERDAG

I februar 2014 kunne det endelig settes sluttstrek. Det var da digitalisert 193 000 saker fordelt på 11 000 arkivbokser og 1180 hyllemeter. 819 757 dokumenter på til sammen 1 787 799 sider var produsert, det er snakk om 2 468 510 filer på vel 19 terrabyte. 68,2 årsverk hadde gått med, og til sammen hadde 37 personer vært innom prosjektet i kortere eller lengre tid. Det er uten sammenligning det største digitaliseringsprosjektet i kommunal sektor i Norge.

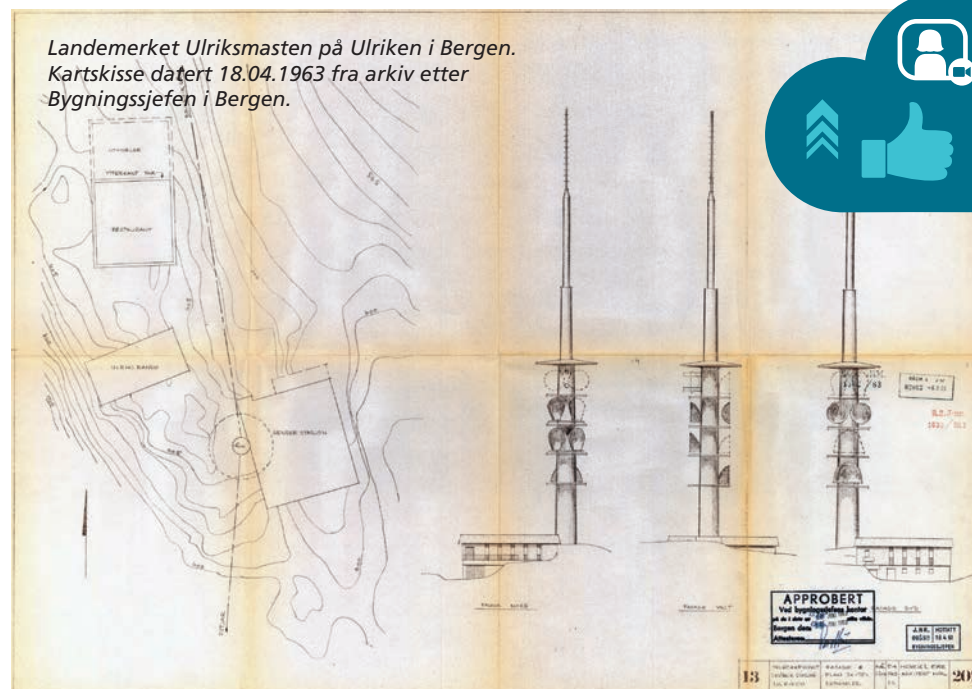
Resultatet etter fem år med digitalisering er udiskutabelt. Saksbehandlere på Etat for byggesak og private planer har fått en enklere arbeidshverdag. Fremfinning

av historiske byggesaker gjøres betydelig mer effektivt enn tidligere. Som en bieffekt er dessuten store arealer blitt frigjort. Papirarkivet er plassert under optimale forhold på Bergen byarkiv og unngår mye slitasje.

Et bredt spekter av andre etater og avdelinger drar også nytte av at byggesakene er blitt tilgjengelig digitalt. Byantikvaren, Brannvesenet, Plan- og geodata og Samferdselsetaten melder alle om aktiv bruk av arkivet. Byggesaksprosjektet har dessuten generert nye oppgaver til digitaliseringsenheten. Blant annet har etater som arbeider med byggforvaltning sett verdien av å ha et digitalt tilgjengelig arkiv, og har satt i gang egne prosjekter. Byarkivet tar også mindre oppdrag fra kunder internt i kommunen og eksternt som ønsker arkivmateriale skannet. Å ha på plass topp utstyr og god kompetanse er også svært verdifullt med tanke på interndigitalisering.

TALLENES TALE

Til slutt bør også finansieringsordningen nevnes. Fastpris kan føre til både inntjening og store tap. Vi er godt fornøyde med at prosjektet ble basert på refusjon av faktiske utgifter i tillegg til en avtalt overhead per hode. Vi regner digitaliseringen av byggesaksarkivet i Bergen for en suksess, og er stolte over å ha gjennomført det. Siden arkivet ble tilgjengelig på Bergen kommunes portal har det blitt foretatt rundt en million søk, og allerede ved utgangen av 2014 er 131 576 dokumenter blitt lastet ned som PDF. •

Landmerket Ulriksmasten på Ulriken i Bergen. Kartskisse datert 18.04.1963 fra arkiv etter Bygningsjefen i Bergen.

iStockphoto

BYANTIKVAREN, BRANNVESENET, PLAN- OG GEODATA OG SAMFERDSELETATEN MELDER ALLE OM AKTIV BRUK AV DET DIGITALISERTE ARKIVET. PAPIRARKIVET ER Plassert under optimale forhold på Bergen byarkiv og unngår mye slitasje.

Kulturdepartementet har i samarbeid med Arkivverket satt i gang en kartlegging av behov for endring i arkivregelverket. Redaksjonen har utfordret Norsk Arkivråd og Landslaget for lokal- og privatarkiv (LLP) til å dele deres innspill til høringen. På den måten får vi både et arkivdanningsperspektiv og et bevaringsperspektiv på saken.

Forfatterne, Anja Jergel Vestvold og Tom Oddby, er henholdsvis nestleder i Norsk Arkivråd og styreleder for LLP. Begge organisasjoner mener tiden er moden for modernisering av forskriften – og at det også er gode argumenter for å endre Arkivloven.

Revisjon av ARKIVFORSKRIFTEN

INNSPILL FRA NORSK ARKIVRÅD

– Anja J. Vestvold

Norsk Arkivråd (NA) har til formål å arbeide for effektiv organisering av arkivarbeidet i offentlige og private organ og bedrifter samt å arbeide for å skape forståelse for arkivarbeidets viktige funksjon og være et talerør for arkivdanningen overfor offentlige myndigheter. Et av områdene der vi ser forbedringspotensial er ved en revidering av arkivlov og forskrift. I mai kalte Kulturdepartementet (KUD), arkivorganisasjoner og Riksarkivet inn til et «innspillsmøte om revisjon av forskrift om offentlige arkiv». I denne artikkelen skal jeg presentere noen av innspillene NA gav. For flere detaljer om temaet besøk våre nettsider, www.arkivrad.no.

UTDATERT FORSKRIFT

Forskriften går på mange områder for mye i detalj på funksjoner, teknologi og arbeidsmåter. Det at den går inn i slike detaljer gjør at den også raskere blir utdatert. Teknologitvillingen har bidratt til raske endringer i arbeidsprosesser og verktøy mens forskriften fortsatt behandler gårdagens metoder. Bruk av fagsystemer, samhandlingsrom, skytjenester, mobile løsninger og liknende er ikke belyst tilstrekkelig – dels fordi de enten ikke var påtenkt eller at en var på et annet teknologisk nivå da loven trådte i kraft. Et eksempel er skytjenester. Forskriften bør stille krav til forvaltning og avtaler rundt bruken av tjenesten og ikke tjenesten i seg selv.

ANNET LOVVERK

Arkivlov og forskrift bør også harmoneres med annet lovverk. Et eksempel er personopplysningsforskriften som definerer ansattes e-post som privat. Bestemmelsen svekker virksomhetens mulighet til å arkivere saksdoku-

menter sendt til personlig e-postboks og den tar ikke høyde for hvordan teknologien brukes i arbeidsprosessene. Dette kan føre til manglende journalføring og arkivering som kan undergrave innsynsretten og være en trussel mot innbyggernes rettssikkerhet.

UKLART OG VANSKELIG SPRÅK

Språket i forskriften er uklart og vanskelig. §2-6 definerer journalføringsplikten og har en viktig kobling til offentlighetsloven. «Gjenstand for saksbehandling og verdi som dokumentasjon» er noe av det mest krevende arkivansvarlige, saksbehandlere og ledere må forholde seg til. Siden definisjonen er så uklar, og det ikke er gitt fortolkningsuttalelse om hva saksbehandling og dokumentasjon er, må det enkelte organ selv utøve et faglig skjønn. Og skulle en ta bestemmelsen på alvor, er det millioner av dokumenter som i dag ikke journalføres fordi de produseres i fagsystemer uten arkivfunksjonalitet.

ARKIVDANNING SOM EGET FAGOMRÅDE

NAs hovedfokus er forvaltning av hvordan vi danner arkiv. Arkivdanning skjer med utgangspunkt i virksomhetens eget behov for å dokumentere virksomheten. Det handler om å ha kontroll på sine rettigheter og forpliktelser, om forvaltning og god forretningsskikk. Arkivdanning og arkiv for kulturelle og historiske arkiv har forskjellige behov som i dag ikke er ivaretatt i lov og forskrift. Manglende anerkjennelse av forskjellen vil få konsekvenser for hva vi kan bevare på lengre sikt. Formålsparagrafen i arkivloven gjør den til en vernelov. Arkivdanning for fremtidig bevaring trenger en lov som i sitt formål tar arkivdanningen på alvor. I tillegg bør virkeområdet for loven endres slik at den blir gjeldende for private aktører med offentlig tilknytning.

FORVALTNING AV FORSKRIFTEN

Det bør drøftes om forvaltningen av forskriften hører hjemme hos KUD eller om Kommunal- og moderniseringsdepartementet (KMD) er rett sted. Arkivdanning og –depot er i dag fulldigitale eller på vei til å bli det. KMD har samordningsansvaret for digitaliseringen i forvaltningen. Direktoratet for forvaltning og IKT (Difi) er underlagt KMD som forvalter Offentlig elektronisk postjournal (OEP) og gir veiledning om e-forvaltningsforskriften. Den digitale arkivdanningen må ses i nær sammenheng med resten av digitaliseringen. Saksbehandling foregår i stor grad i fagsystemer og innebærer mye automatikk og elektronisk samhandling og -utveksling. Dersom alt dette inngår i «aktivt arkiv» (§2-4 annet ledd) er det nok et godt argument for at forskriften ikke bør forvaltes av KUD.

VEIEN VIDERE

Vårt siste møte med KUD om saken var i august. Der ble alle innspillene diskutert og presisert. Møtet sluttet med at departementet takket for at vi hadde bidratt med tid og innspill. Byråkratene skulle ta med seg alt tilbake til kontorene sine og følge opp politisk. I ettertid er budsjettet lagt fram og fasit er at behov for revisjon er nevnt men ikke bevilget penger. Styret i NA er opti-

mistisk men realistisk og forventer at vi må fortsette å belyse behov for en oppdatering av forskriften også fremover. Vi er også klare til å bidra med vår ekspertise på arkivdanning når revisjonsarbeidet kommer i gang.

norsk arkivråd

*NORSK ARKIVRÅD
er landets største arkivfaglige
interesseorganisasjon. Den er åpen for alle
som arbeider med eller er interessert i arkiv.
Organisasjonen har medlemmer fra alle
deler av landet, og fra bedrifter og
organisasjoner fra offentlig og privat sektor.
Norsk Arkivråd utdanner arkivarer,
arrangerer kurs, seminarer, og
medlemsmøter. To ganger i året utdeles
stipender. www.arkivrad.no*

INNSPILL FRA LLP

– Tom Oddby

LLP mener rent prinsipielt at et lovrevisjonsarbeid må starte med arkivloven, og ikke bare ta for seg arkivforskriften. Men det er ikke tvil om at arkivforskriften må moderniseres, både hva gjelder språk og fag. Tiden har på alle måter løpt fra en forskrift som er tilpasset 1990-tallets fokus på papirarkiver. I dag snakker vi for eksempel om lagring i skyen, et begrep som var helt ukjent da forskriften trådte i kraft 11. desember 1998.

MINDRE DETALJERT

En ny forskrift bør være mindre detaljert enn dagens, og avgrense seg til å behandle de overordnede og prinsipielle spørsmålene om offentlig arkiv. Eksempler på dette kan være at offentlig sektor skal ha arkivtjeneste, det skal være arkivplikt, systemer skal være basert på godkjente standarder (Noark), det skal være forbud mot ulovlig kassasjon, og det skal være bevaringsplikt for offentlig skapte arkiver. Detaljeringen kan legges til en «standard» (eller lignende) som kan forvaltes av Arkivverket.

INTERKOMMUNALE SAMARBEIDSORDNINGER

LLP er spesielt opptatt av problemstillingen rundt arkiv og interkommunale samarbeidsordninger. Det er en stor prinsipiell utfordring at kommunale aksjeselskap og interkommunale selskap ikke har arkivplikt, og det er høyst sannsynlig mange interkommunale samarbeidsordninger som i dag ikke er tilknyttet en depotordning. Det er fra LLP sitt ståsted svært betenkelig at en organisasjonsmodell for kommunale tjenester skal være avgjørende for hvorvidt tjenestene skal dokumenteres for ettertiden eller ikke. Det må derfor være arkivplikt på alt som skapes av arkiv i offentlig sektor, uavhengig av organisasjonsform. Dette må det gjøres noe med i et revisjonsarbeid.

PRIVATISERTE TJENESTER

Mange offentlige oppgaver utføres av private aktører, for eksempel kommunalt kjøp av private barnevernstjenester. Selv om oppgaven sånn sett er "outsorcet" må handlingene dokumenteres og bevares for ettertiden. Det er derfor viktig at vi får bestemmelser som sier noe om hvilke krav som skal settes til private aktører som har offentlig tilknytning (for eksempel som finansieres

helt eller delvis med offentlig støtte), eller som gjør oppgaver på vegne av det offentlige.

FOKUS PÅ NOEN PARAGRAFER

- § 1-1 om arkivansvaret i offentlige organ må gjelde for alle som utfører oppgaver for det offentlige eller på vegne av det offentlige, uavhengig av organisasjonsform.
- Kassasjonsbestemmelsene i § 3-21 må tilpasses til nytt regelverk, og det må legges vekt på at kommuner og fylkeskommuner skal utarbeide bevaringsplaner.
- § 4-11 om kartlegging og planlegging av arkivlokaler er åpenbart overflødig, da det er flere år siden fristen for godkjenning av arkivlokaler gikk ut.
- Ny forskrift må ta opp i seg kravene til digitalt depot, basert på de standarder som gjelder i dag: OAIS, Track (ISO 14721 og 16363). Dagens kapittel IV omhandler oppbevaring og sikring av offentlige arkiv, men er innrettet mot papirarkiv.

HVILKET DEPARTEMENT?

Norsk Arkivråd ønsker at ansvaret for arkivlov og arkivforskrift ikke skal ligge i Kulturdepartementet, men i Kommunal- og moderniseringsdepartementet (KMD). Hovedargumentet er at hovedansvaret for digitalisering av offentlig forvaltning er lagt til KMD, samt at dette departementet gjennom DIFI har ansvaret for sentrale systemer som OEP samt e-forvaltningsforskriften. LLP er enig i at arkivdanningsperspektivet må være sterkt fremtredende i en ny forskrift, men er redd for at arkivbevaring, tilgjengeliggjøring og formidling vil bli nedprioritert dersom ansvaret for en ny arkivforskrift

blir lagt til KMD. Hva som er den gode løsningen har ikke LLP noe godt svar på, men bevaringsperspektivet er selvsagt like viktig som arkivdanning. En ny arkivforskrift må ta hensyn til dette.

VEIEN VIDERE

Det er ikke kommet klare signaler fra departementet om hva som skjer videre med revisjon av arkivforskriften. LLP er derfor nøktern realistisk til en eventuell videre prosess, men er klare til å fortelle både departementet og politikerne nødvendigheten av en revisjon av både lov og forskrift. •

- *Stiftet 1986*
- *Fagpolitisk og landsdekkende interesseorganisasjon for arkiv*
- *Primært fokus på bevaring, tilgjengeliggjøring og formidling*
- *140 institusjonsmedlemmer, som representerer et stort antall profesjonelle arkivarer*
- *Sekretariat i Bergen, 1.2 stillinger*
- *Er sammen med Riksarkivaren ansvarlig for stiftelsen og programvaren Asta*
- *Medarrangør for De norske arkivmøtene*
- *Partner i SAMDOK*

Litt av hvert: Klager og brysomme passasjerer

Vi som jobber med arkiv får stadig forespørsler om å finne informasjon direkte i arkivene. Hva det spørres etter kan være så mangt, men ofte er det knyttet til slektsforskning. Av og til krever dette litt leting i arkivene, gå inn i mappene og bla seg gjennom en del parirer før vi finner svaret. Det var ved en slik forespørsel en av våre arkivarer bladde seg gjennom arkivmapper i Arendal Dampskibsselskaps arkiver og kom over en boks med tittelen «klager» og «brysomme passasjerer». Nysgjerrigheten tok overhånd!

Nicolay Wiborg ble født i Kragerø i 1867 i en prominent skipsrederfamilie. Familien drev rederi og iseksport. I 1914 solgte Wiborg sin skipsflåte og flyttet til Oslo. 4. april 1929 reiste Nicolay Wiborg med dampskipet «Bjørgvin» fra Oslo. Wiborg hadde fått lugarplass på 1. klasse og var klar for en god natt søvn. Dette viste seg dessverre å bli umulig.

«Ved siden av mig kom der ind 2 mænd som rimeligvis allerede var lidt bedugget og som fortsatte med drik og høyrøstet tale saalænge, at jeg tslut maatte ringe paa piken»

Bråket ga seg ikke og Wiborg ble nødt til å bytte lugar. Dette virker ikke som var første gang Wiborg hadde opplevd «at folk slaar sig ned i lugarene med drik og høyrøstet tale og umuliggjør nattero og søvn» på ADS' sine ruter, men denne gangen viste deg seg at det ikke var et lystig lag som var skyld i tapt nattesøvn.

I et notat redegjør Restauratør Hans Nilsen for hva som skjedde den natten. Herr Barth hadde fått tildelt lugaren ved siden av Wiborg, og selv om han var «ikke helt upaavirket av alkohol» da han gikk ombord, var det redselen for å ha mistet en veske med verdipapirer til verdi av 25 000 kr som gjorde ham høyrøstet. Vesken ble funnet, men uten papirer. Nilsen trøstet Barth med at han sikkert hadde glemt papirene igjen i Oslo, og Barth roet seg etterhvert ned. Hva som skjedde med de forvunnede verdipapirene sier arkivet ingenting om.

Arkivet etter Arendal Dampskibsselskap ADS befinner seg i dag på KUBEN.

Tekst: Anne Gaaserud, Aust-Agder museum og arkiv

Den varsla kommunereforma er eit prioritert område for Arkivverket og SAMDOK dei komande åra. Arkivstatistikken for 2014 viser at få kommunar, kun ni prosent, har ein plan for å handtere arkiva sine ved eventuelle kommunesamanslåingar. Det uroar Arkivverket.

Arkiv i kommunereforma

– UTFORDRINGAR OG MOGLEGHEITER

Kommunane og fylkeskommunane er sjølve ansvarlege for at arkiva og dokumentasjonen vert handtert på rett måte ved ei kommunesamanslåing. Arkivverket rettleier og informerer.

RETTLEIING

Gjennom SAMDOK vil Arkivverket kome med ei rettleiing til kommunereforma i mai 2016. SAMDOK – samla samfunnsdokumentasjon – er eit samarbeid mellom Arkivverket, LLP, KS, KAI, Arbark og NA.

Rettleiinga vil gi råd om handtering av eksisterande papirarkiv og digitale arkiv, og etablering av arkiv i den nye kommunen. Rettleiinga vil bestå av fleire delar, og vil bli fortløpande publisert på arkivverket sine nettsider.

Første del tek for seg planlegginga av prosessen, og vil etter planen bli publisert hausten 2015. Fram til denne er klar er det laga ei oversikt på arkivverket.no over kva det kan vere lurt å tenkje på i samband med kommunereforma. I tillegg til rettleiinga vil SAMDOK lage eit kursopplegg om kommunereforma, saman med statsarkiv/IKA.

RÅDMANNSPAKKE

Arkivverket informerer om arkiv og kommunereform i form av kronikkar og artiklar, retta mot både arkivfaglege miljø, presse og folk flest. I november vert det sendt ut ein rådmannspakke, laga i samarbeid med KS. Dette er ei påminning om å alt no ta arkiv med i planlegginga av kommunesamanslåinga.

PLANLEGGING OG RESSURSAR

Arkivstatistikken 2015 viser at dei største utfordringane knytt til arkiv i kommunereforma er å starte planlegginga i god tid, og å få satt av tilstrekkelege ressursar. Når kommunar slår seg saman skal arkiva avsluttast og overførast til arkivdepot. Dette gjeld også som hovudregel for elektroniske system.

UTTREKK NØDVENDIG

Ei kartlegging gjennomført av SAMDOK-prosjektet viser at det er minimum 12 000 fagsystem i norske kommunar og

fylkeskommunar frå perioden 1985-2010 som kan innehalde bevaringsverdig dokumentasjon. Per 2014 er det kun teke 722 uttrekk frå kommunale system. Etterslepet er formidabelt, og kostnadene for å sikre dette materialet vil vere ein stad mellom 1 og 2 milliardar kroner.

– Skal kommunane unngå tap av viktig dokumentasjon er det heilt avgjerande at avslutning og uttrekk av sak/arkivsystem og fagsystem blir tekne inn i planlegginga av kommunesammenslåingar.

EINESTÅANDE MOGLEGHEIT

Ei kommunesamanslåing er ein eineståande moglegheit til å leggje til rette for gode arkiv, som igjen bidreg til effektiv og ettersporbar sakshandsaming i ny kommune. For å lykkast er det nødvendig å sette av dei nødvendige ressursane, både i form av økonomi og kompetanse. Det trengs med andre ord eit solid løft for å sikre digitalt skapte arkiv i kommunal sektor, slik at rettsdokumentasjon og anna viktig dokumentasjon vert sikra for ettertida, seier Anna Malmø Lund, prosjektleder for kommunale arkiv i SAMDOK.

Prosjektleder for kommunale arkiv i SAMDOK, Anna Malmø Lund.

LES MEIR:

SAMDOK-rapport 2014:

https://samdokdotcom.files.wordpress.com/2015/01/rapport-samdok-2014_2-kartlegging-av-digitalt-skapt-materiale-i-kommunal-sektor.pdf

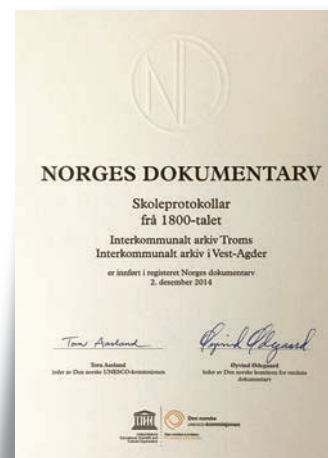
Arkivstatistikk 2014:

<http://www.arkivverket.no/arkivverket/Arkivutvikling/Arkivstatistikk>

Informasjon om kommunereform og arkiv på arkivverket.no:

arkivverket.no/kommunereform

Etter nominasjon fra IKA Troms, ble skoleprotokoller fra omgangsskolen i Målselv kommune i Troms tatt opp i Norges dokumentarv i 2014. Sammen med skoleprotokoller fra Vest-Agder, er de nå på den høythengende listen over landets viktigste dokumenter. Innføringen er en synliggjøring av kommunalt arkivmateriale i Norge.

EN DEL AV NORGES DOKUMENTARV:

Skoleprotokoller fra omgangsskolen

NORGES DOKUMENTARV

Norges dokumentarv er et register over en del av de viktigste dokumentene i norsk historie. Det er en nasjonal utgave av UNESCOs Verdensminne-program, som skal verne om og synliggjøre verdens dokumentarv.

De ulike innføringene i det norske registeret spenner svært bredt, fra de eldste tider som dronning Margrethes valgbrev av 1388, til moderne dokumentasjon i form av NRKs program *Hurtigruta minutt for minutt*. Store arkivsamlinger som Leprarkivene i Bergen er også dokumentert, sammen med historiske helter og kjente personligheter.

På tampen av 2014 ble det tatt opp 29 nye dokumenter i Norges dokumentarv, deriblant kommunalt arkivmateriale fra Troms. Sammen med skoleprotokoller fra Vest-Agder, ble skoleprotokoller fra Målselv tatt inn i registeret i en felles innføring. Denne anerkjennelsen var en gledelig nyhet å få, for IKA Troms, Målselv kommune og for alle som ser viktigheten av kommunalt arkivmateriale.

OMGANGSSKOLEN

Skoleprotokollene fra Troms er alle fra omgangsskolens tid i Målselv. Dette var den vanligste formen for skole i distriktene, og enkelte steder eksisterte den langt ut over skoleloven av 1860, som slo fast at alle steder med mer enn 30 elever skulle ha fast skolebygg. Den siste omgangsskolen i Norge ble lagt ned så sent som på 1930-tallet. Skoleprotokollene fra Målselv som er tatt opp i Norges dokumentarv dekker perioden 1869 – 1885. I etterkant er det tilføyd ytterligere fire protokoller fra omgangsskolen, slik at perioden dekker til og med 1891.

Prestegjeldene ble delt opp i skoledistrikter, der hvert distrikt hadde én lærer. Distriktet ble videre delt inn i tre til fem roder, som læreren besøkte etter tur. En rode bestod av flere gårdsbruk som lå i nærheten av hverandre. Elevene ble samlet på gårdene der man hadde

ledig rom. Undervisningen skjedde ofte med andre beboere til stede, som nok kunne forstyrre lærer og elever med sitt daglige arbeid – samtidig som det var en sjanse for resten av gårdsfolket til å lære noe sammen med barna. Hver gård pliktet å holde skolestue etter tur, og holde læreren med hus og mat under oppholdet.

SKOLEPROTOKOLLENE FRA MÅLSELV

I følge skoleloven av 1834 skulle alle skolepliktige barn føres inn i lærerens protokoll. Instruksjonen ga også nærmere rettleiding for føring av protokollen. Den skulle blant annet ha opplysninger om gårdsbrukets navn, barnets navn og alder, dets kunnskaper i ulike fag samt forsømmelse og uorden. Hver morgen for undervisningen tok til, skulle læreren anmerke fravær og eventuelle refselsler.

Skoleprotokollene gir et unikt innblikk i barns oppvekstforhold, spesielt gjennom anmerkninger og kommentarer i merknadsfeltet. Kombinert med annet arkivmateriale, vil skoleprotokollene være verdifulle bidrag til et mer utfyllende bilde av enkeltpersoners liv, og regionens historie.

Det er viktig å lese protokollene med et kildekritisk blick. Det inntrykket vi får av barns liv og allmuens hverdag gjennom protokollene, er gjennom lærerens øyne. Og læreren representerte en annen posisjon enn allmuen. Det som for eksempel kunne bli registrert som "dovenskap" fra lærerens side, var sannsynligvis alt annet enn det. I tillegg til åpenbare fraværårsaker, som sykdom, sesongarbeid og dårlig vær, er det plausibelt at noe fravær kan skyldes ulikt verdisyn mellom skolen og hjemmet, noe Siw Hauge i sin hovedoppgave i historie ser nærmere på. 1)

Sammenlignet med områder i sør, ser vi et høyere skolefravær i nord i denne perioden. I likhet med Bardu, skiller Målselv seg markant fra resten av landsdelen, med et beskjedent fravær på henholdsvis 1 % og 7 % i 1879. 2)

Samme år er snittet i Tromsø amt på 19 %. I følge Siw Hauge, kan dette sees i sammenheng med døleinnvandringen til indre Troms. De bofaste innbyggerne i Målselv bestod etter hvert av folk fra dalene sørfra, og hadde med seg kulturelle verdier som ikke skilte seg ut fra den tradisjon som var representert i skolen.

BEGRUNNELSE FOR NOMINASJON

Det er flere grunner til at IKA Troms ønsket å få skoleprotokoller fra Troms inn i Norges dokumentarv. Skoleprotokoller gir ikke et bilde av de store menn, men av småfolks historie – både billedlig og bokstavelig talt. De er en viktig og unik inngang til barns oppvekstvilkår i Norge for drøyt 150 år siden.

Det er også et poeng for oss å få kommunalt arkivmateriale representert på en liste over viktig dokumentarv – og da særlig fra vårt fylke og vår landsdel. Skoleprotokollene fra Målselv kan dessuten sees i et spesielt lys når det gjelder områdets historie som kolonisamfunn – som et mål for tilflytting fra områder lenger sør i landet. Slik sett vil skoleprotokollene fra Målselv være av interesse ikke bare for de med lokal tilknytning.

Skoleprotokollene fra Målselv er opptatt i Norges dokumentarv som representant for en type arkivmateriale som finnes over hele landet. Som samfunnsinstitusjon har omgangsskolen spilt en viktig rolle som inngang til ut-

danning, og som første steget på veien til det demokratiske skolesystemet vi har i Norge i dag.

TILGJENGELIGHET

Samtlige skoleprotokoller som er tatt opp i Norges dokumentarv, i tillegg til ytterligere fire protokoller, er digitalisert og lagt ut i PDF-format på IKA Troms hjemmeside. •

- 1) Hauge, Siw: *Nordnorsk skulk og vestlandsk skoleglede? En analyse av holdninger til skolen på 1800-tallet.* Hovedfagsoppgave i historie, Universitetet i Bergen, 1995.
- 2) Hauge 1995:29

LITTERATUR:

Hauge, Siw: *Nordnorsk skulk og vestlandsk skoleglede? En analyse av holdninger til skolen på 1800-tallet.* Hovedfagsoppgave i historie, Universitetet i Bergen, 1995.

Masdalen, Kjell- Olav og Liv Mykland: *Administrasjonshistorie og arkivkunnskap. Kommunene.* Universitetsforlaget, Oslo 1987.

Tønnessen Liv Kari Bondevik: *Norsk utdanningshistorie. En innføring.* Universitetsforlaget, Oslo 1995.

Organiseringen av et kommunestyrevalg har forandret seg mye fra de første valgene i 1837 til årets valg. Denne artikkelen bygger i stor grad på Birte Young, arkivleder i Øygarden kommune, sine erfaringer. Ut fra hennes ståsted som arkivleder i en liten kommune ønsker vi å se nærmere på hvilke konsekvenser et valgår har for arkivet i kommunen og arkivdanning anno 2015.

Kommunestyrevalg anno 2015

KONSEKVENSER FOR ARKIVDANNING OG BEVARING

De tidligste kommunestyrevalgene ble utført i samsvar med Formannskapslovene. I landkommunene var det fogden eller lensmannen som arbeidet med valget, mens i byene var det et valgstyre bestående av magistraten og formannskapet som utførte oppgaven. I forbindelse med kommunestyrevalget i 1896 ble det i landkommunene innført valgstyret, men først i 1985 vedtok man en felles lov for stortings-, fylkes- og kommunestyrevalg. I dag blir valg gjennomført i henhold til Valgloven av 2002 og valgforskriften av 2003. I tillegg finnes det ofte mer eller mindre lokale retningslinjer for hvordan kommunestyrevalg organiseres.

VALGÅR OG ARKIVDANNING

Begrepet periodisering, eller det å dele arkivet inn i tidsperioder, er for mange kommunearkivarer synonymt med et kommunestyrevalg. Arkivforskriften § 3-12 anbefaler en alminnelig arkivperiode på minst 4-5 år, men det er ikke beskrevet nærmere når et slikt skifte bør skje. Da kommunene ofte er nært tilknyttet det politiske nivået, har mange gjort noen uformelle bestemmelser om å følge valgperioden på fire år. Skillet mellom arkivperiodene vil da skje ved årsskiftet etter at det nyalgte kommunestyret har trådt i kraft.

Mange kommuner har i dag tatt i bruk full-elektronisk arkiv, noe som innebærer en raskere

*Tre eksempler på valgurner brukt i Øygarden kommune, fra yngst til eldst.
Foto: Birte Young*

periodiseringsprosess, da ingen fysiske mapper skal ryddes, man slipper å innhente dokumenter fra saksbehandlere, eller å fjerne stifter/binders, listeføre, pakke i bokser osv. Det er sjeldent nødvendig med et skarpt skille i et elektronisk arkiv. Ny arkivdel kan opprettes i god tid før årsskifte, med driftssetningsdato første arbeidsdag i det nye året. Dette forenkler til en viss grad arbeidet arkivet får ved et valg, men i en slik periodiseringsprosess er det viktig å bruke tid på å forberede saksbehandlere. Arkivet må blant annet gjennomføre restansekontroll, og det er en stor fordel om dokumenter blir ferdigstilt og sakene avsluttet, før ny periode trer i kraft.

SYSTEMENDRINGER OG EN OPPDATERT ARKIVPLAN

I forbindelse med kommunestyrevalg er det viktig å oppdatere alle system som har blitt endret etter valget. I små kommuner er for eksempel møte/utvalgsbehandling ofte lagt til arkivtjenesten. Ved et valg er det mye som skal oppdateres i systemet. Nye politikere og eventuelle partier må registreres, ny periode og eventuelle nye utvalg må opprettes, politikerne må knyttes til de bestemte utvalgene og utgåtte utvalg må avsluttes.

Etter periodisering og systemendringer er det viktig å passe på at innstillingene som er satt for hva som skal publiseres for innsyn på internett oppdateres med nye utvalg, ny arkivdel m.m.

Alle disse forandringene ved et kommunestyrevalg gjør at det kan være naturlig å oppdatere kommunens arkivplan. Etter et valg er det viktig blant annet å oppdatere det politiske organisasjonskartet, arkivdelene og eventuelle nye rutiner for utvalgssekretærene. Utgåtte rutiner, organisasjonskart, arkivserier m.m. må flyttes over i en mappe for historikk, eller en kan samtidig velge å periodisere arkivplanen.

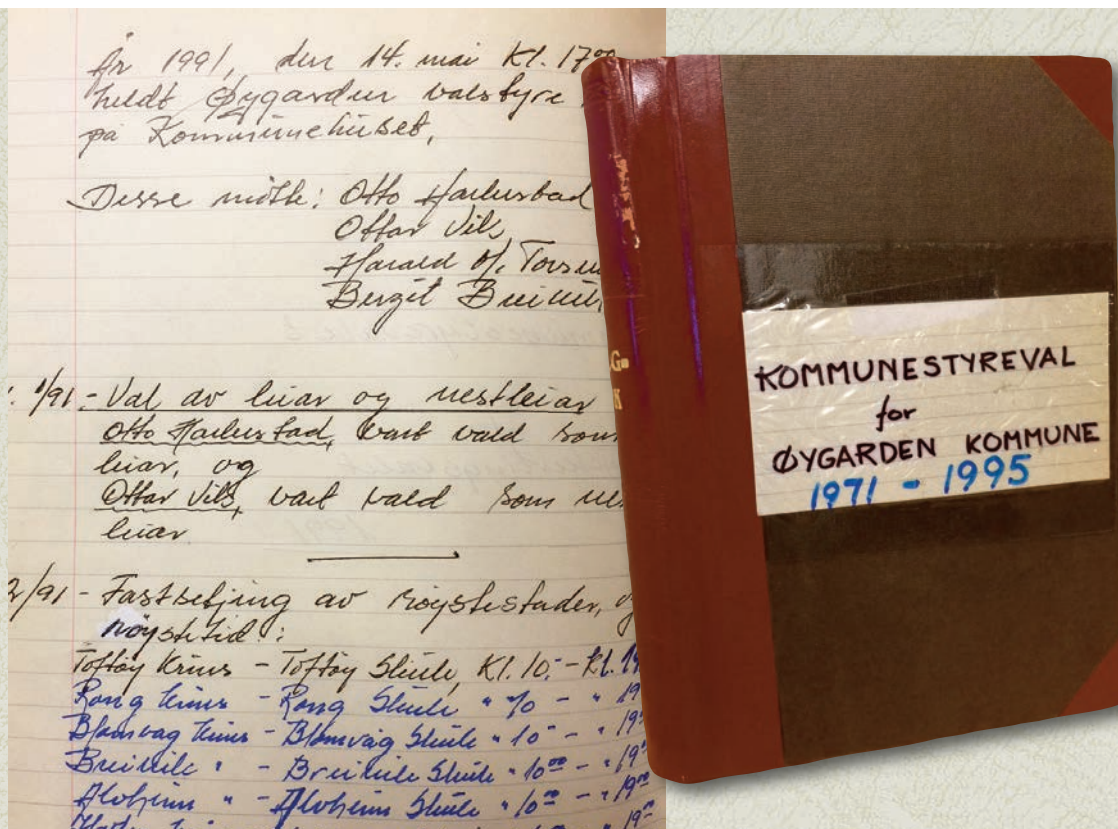
BEVARING AV VALGMATERIELL

Stemmesedler, urner, stempel, manntallslist, konvolutter; hva gjør vi med alt dette når valget er overstått og alle stemmer opptalt? I mange kommuner er det arkivet som står for avgjørelser knyttet til oppbevaring av valgmateriell og avgjørelser knyttet til bevaring og kassasjon av valgmateriell.

Valghåndboken, kapittel 24, sier noe om oppbevaring, avhending og tilintetgjøring av valgmateriell.

Valgloven §15-2 gjelder oppbevaring, avhending og tilintetgjøring av valgmateriell. Etter denne bestemmelsen skal alt valgmateriell når valget er over, behandles i henhold til arkivlovens bestemmelser og forskrift gitt i medhold til denne loven. Det vil derfor være arkivfaglige hensyn som bestemmer hvordan valgmateriellet skal behandles når valget er avsluttet. Det er viktig å skille mellom valgmateriell som har vært i bruk og valgmateriell som er ubrukt.

>>>

Møtebok for Valgstyret i Øygarden, 1971 til 1995. Foto: Birte Young

I tillegg til Kapittel 4 i «Forskrift om behandling av offentlige arkiv av 2014», skriver Riksarkivet i sin veiledning til denne forskriften en del om hvordan valgmaterialiet skal behandles. Ubrukt valgmateriell kan kasseres, dette gjelder ubrukte stemmesedler, konvolutter og manntallseksemplarer. Av brukt valgmateriell, så kan blant annet konvolutter og valgkort kasseres, mens avkryssingsmanntall kasseres etter to valgperioder.

Når det gjelder de fysiske stemmesedlene, praktiserer de fleste kommunene kassasjon av disse etter utløpt valgperiode.

I dag benyttes i tillegg det elektroniske valgsystemet «EVA», som blir brukt til å registrere stemmer over hele landet under kommunestyre – og fylkestingsvalget. Her er praksis både for behandling og lagring noe mer uklart, og kan variere i større grad fra kommune til kommune. Systemet er ikke ansett som et «trygt elektronisk medium» og man anbefaler derfor å bevare de fysiske stemmesedlene, selv om man har dem elektronisk.

Et alternativ er å overføre filene til et sikkert lagringsmedium, som for eksempel kommunens sak- og arkivsystem. Er filene for de elektroniske stemmene lagret på sikkert område, kan de fysiske stemmesedlene kasseres umiddelbart etter at valgresultatet er godkjent.

Når det gjelder valgrekvisita, som for eksempel stempler, bør disse holdes samlet, og oppbevares på en trygg måte. Det står lite konkret om dette i regelverket, noe som har ført til at det er noe tilfeldig hvordan dette praktiseres fra kommune til kommune.

KONKLUSJON

De siste årene har særlig den teknologiske utviklingen på mange måter forenklet kommunenes arkivdanning

Birte Young

ved valg. Denne utviklingen har i tillegg gjort valg anno 2015 til en relativt åpen og demokratisk prosess. I dag kan innbyggerne i en kommune ikke bare stemme, men de kan følge hele valgprosessen ved å lese kommunenes offentlige postjournaler på internett. Allerede fra de første informasjonsbrevene om valget kommer, til valglistene blir levert inn, og tilslutt den endelige valgprotokollen blir publisert, kan innbyggerne følge med i journalen.

Hvor mye arkivet i kommunen deltar i valgprosessen varierer nok i stor grad fra kommune til kommune. I Øygarden har arkivet generelt sett gode erfaringer når det kommer til organiseringen i forbindelse med valg. De som jobber med valg er erfarne og har arbeidet med dette i mange år, og en slik kontinuitet i valgpersonell gjør at rutinene ved valg og samarbeidet med arkivet i kommunen er godt innarbeidet. Sett fra arkivlederens ståsted kan et kommunestyrevalg ha en del implikasjoner for arkivdanningen i kommunen, som vi ser beskrevet over.

Generelt sett kunne det med fordel ha vært et tydeligere regelverk for arkivdanningen ved kommunestyrevalg, slik at praksisen ble mer ensrettet hos de forskjellige kommunene. I dag er det lagt opp til at arkivet må være en pådriver, og utvikle egne rutiner for hva som skal skje med valgresultatene og materialet etter valgdagen. Erfaringene i Øygarden er at det er viktig å utarbeide gode og tydelige rutiner ved aktivt å bruke kommunens arkivplan. Dette skaper et rammeverk og en tydelig kommunikasjon mellom arkivet og de som jobber med valget, noe som igjen fører til en god valgprosess. En siste anbefaling må derfor være, enten man er en stor eller liten kommune, og jevnlig oppdatere og ikke minst bruke din kommune sin arkivplan. •

Notis:

Marit Hosar ny fylkesarkivar ved Fylkesarkivet i Oppland

Marit Hosar er tilsatt som ny fylkesarkivar ved Fylkesarkivet i Oppland fra 1. november 2015. Svein Amblie går over i ny jobb som fagkonsulent ved Fylkesarkivet, etter å ha vært fylkesarkivar siden oppstarten i 1995. Marit Hosar har i mange år vært leder av Opplandsarkivet, avdeling Maihaugen.

(Foto: Maihaugen)

Stiftelsen Asta

<http://www.stiftelsen-asta.no>

AVLEVERING

Ordning og klargjøring av arkivmateriale for avlevering til depotinstitusjon.

BORTSETTING

Planlegging og gjennomføring av periodisering og bortsetting av arkivmateriale.

KARTLEGGING

Kartlegging av arkivskapers bortsetnings- og fjernarkiver, og utarbeidelse av bestandsoversikter.

ARKIVDANNING

Utarbeidelse av arkivplaner, utvikling av arkivrutiner, utarbeidelse av arkivnøkkel og planlegging og forfetting av bevarings- og kassasjonsplaner.

KURS I ARKIVORDNING

Dersom arkivskaper selv ønsker å gjennomføre ordning og avlevering av sine avsluttede arkiver, kan stiftelsen tilby kurs i arkivordning.

ELEKTRONISKE ARKIVER

I forbindelse med periodisering av elektroniske saks- og journalsystemer kan det være hensiktsmessig å gjennomføre en deponering av dataene hos depotinstitusjoner som tar i mot denne type arkivdata.

KURS I PROGRAMVAREN ASTA

Vi tilbyr jevnlig kurs i programvaren Asta. Se hjemmesidene for å finne neste aktuelle kurs. Hvis ønskelig, holder vi kurs "hjemme" hos kunden etter nærmere avtale.

PROGRAMVAREN ASTA 5

Asta er en programvare for registrering, lagring og fremfinning av informasjon om historiske arkiver og alle typer aktører knyttet til arkivene.

Asta gir god oversikt over innholdet av arkivene, og systemet kan også gi oversikt og kontroll med plassering av arkivmateriale. Asta eger seg både for små og store virksomheter som oppbevarer arkivmateriale. Ved å bruke Asta følger man de kravene Riksarkivaren og LLP stiller til arkivregistrering.

Med Asta følger mulighet for publisering til Arkivportalen.no.

ASTA

KONTAKT

Cille Jacobsen, programvare

Tlf.: 22 02 27 56,

cille.jacobsen@arkivverket.no

Frode B. Reime, arkivtjenester

Tlf.: 22 02 28 87,

frode.reime@arkivverket.no

Besøksadresse

Riksarkivbygningen,

Folke Bernadottes vei 21, 0862 Oslo

Postadresse

Stiftelsen Asta

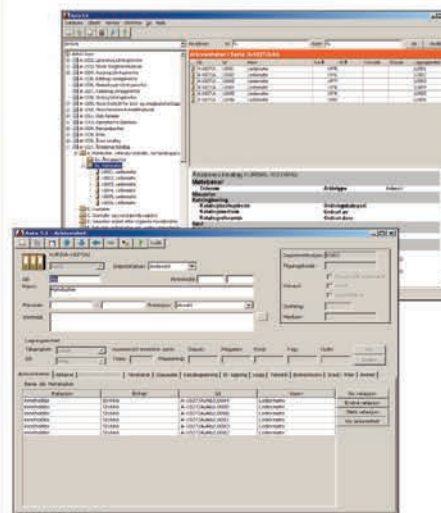
Postboks 4013 Ullevål stadion

0806 Oslo

Epost: asta@arkivverket.no

<http://www.stiftelsen-asta.no>

ASTA 5

I det jeg møter Ranveig Låg Gausdal på hennes kontor i Oslo byarkiv, har hun sittet i lederstolen akkurat lenge nok til at prøvetiden har gått ut. Og siden hun ikke har hørt annet, regner hun med at de første seks månedene har gått bra.

Oslos nye byarkivar

Etter mange år med midlertidig ledelse har institusjonen endelig fått en leder som har mulighet til å prege Byarkivet, noe Ranveig også ser frem til. Og ikke bare har hun mulighet, som den første fast ansatte byarkivaren på en rekke år, hun påpeker også at det er hennes klare mandat, gitt av kulturdirektøren i Oslo kommune, Ranveigs sjef.

FOR HELE BYEN

Tidligere samme dag ønsker Ranveig et fullsatt lokale i Maridalsveien 3 velkommen til fagseminar om fattigdommens historie. Dette er avslutningen på det treårige prosjektet «Når endene ikke møtes. Fattigdom i Oslo før og nå». Den nye byarkivaren er rolig, blid og synlig stolt. Unn Hovdhaugen og Johanne Bergkvist takkes for fantastisk innsats.

Oslo byarkiv har som målsetning å være hele byens hukommelse. Kommunale arkiver alene forteller ikke hele historien. Det er derfor Byarkivet har lagt vekt på prosjekter med innsamling av materiale og minner fra minoriteter som ellers ikke hadde satt spor i arkivet; som for eksempel fattige.

DER FOLK ER

- Vi synes vi skal møte folk der de er, sier den nye byarkivaren. Altså ikke bare på lesesalen, men også på andre arenaer. Som for eksempel på byens bibliotekfilialer, der utstillingen fra prosjektet har blitt vist. Prosjektet er i det hele tatt et godt eksempel på at Byarkivet faktisk når utover sine egne bredder, for i salen sitter representanter fra mange miljøer; to av deres samarbeidspartnere i prosjektet Fattighuset og Kai-Samuel Vigardt, og Norsk Lokalhistorisk Institutt, Deichmanske bibliotek, slektsforeningen DIS Oslo/Akershus, Universitetet i Oslo, Kunsthøgskolen, Arkivverket, Arbeiderbevegelsens arkiv og bibliotek, Oslo museum, Akershusmuseene og Romanifolket/taternes senter.

NYE LEDERUTFORDRINGER

På spørsmålet om hvorfor hun søkte jobben, svarer Ranveig at hun hadde et ønske om en annen type lederutfordring enn den hun hadde i Kulturrådet. Det er noe annet å være seksjonsleder «i linje» og å være institusjonsansvarlig. Hun hadde dessuten fått forståelse av at det var behov for organisasjonsutvikling i Byarkivet, og nettopp dette er noe Ranveig synes er fryktelig interessant å jobbe med. – Jeg liker å få folk til å spille sammen mot felles mål, og trives i spenningsfeltet der hvor fag, politikk og strategi møtes.

SATSNINGER

- En viktig bestilling til meg da jeg ble ansatt, var å ta tak i og gjøre noe med utfordringene knyttet til arkivdanningsfeltet og digitalisering utvikling av arkivområdet som en viktig forutsetning for Oslo kommunes tjenestetilbud, sier Ranveig. Dette er et utviklingsområde der de allerede sakte, men sikkert er i ferd med å ta igjen tapt terreng. Blant annet har de nylig fått ny e-arkivar.

Det å få etablert et skikkelig digitalt depot er også en av Byarkivets store satsninger. I tillegg til å jobbe med overordnet strategiarbeid og budsjettarbeid, er derfor det «å preike Byarkivet opp og frem» en stor og viktig del av jobben som ny byarkivar. Det er for eksempel viktig å arbeide for politisk oppmerksomhet. Det var i så måte en seier at det avtroppende byrådet la inn 4,5 mill kroner til Byarkivet til utredning av arkivsituasjonen i kommunen og implementering av ny sak/arkivløsning.

BRUK ER BRA

- Min ambisjon er at brukertallet skal gå opp, sier Ranveig. Bruk er bra! Hun er stolt av lesesalen og tjenestene Byarkivet leverer der. Det er mange fornøyde brukere. - Programmet «Hvem tror du at du er?» har hatt en kjempefin effekt for oss, derfor stiller vi gjerne opp igjen om muligheten byr seg. I tillegg er hun stolt av formidlingsarbeidets høye

kvalitet, arbeidet med rettighetsdokumentasjon, Oslobilder.no og institusjonens arbeid knyttet til medvirkning og inkludering; som fattigdomsprosjektet og Duri Drom.

TEPPEBOMBET KALENDER

- Jeg hadde bestemt meg for ikke å bli en slik byarkivar som aldri er i magasinet, men det er jeg dessverre blitt, ler Ranveig. Hun legger til at hun har tidenes mest griseete kalender; teppebelagt med møter. Det er interne møter, ledermøter i kulturetaten i Oslo kommune, faste avtaler med direktøren for Kulturetaten i Oslo (hennes sjef), individuelle samtaler med seksjonslederne, møter rundt nytt sak/arkivsystem i Oslo kommune og møter ang andre interne prosjekter. For eksempel. Det blir lange dager av sånt, og all fritid går derfor til barna; Sigrid på 8 år og Olav på 6.

KAI-MILJØET

Ranveig forteller at hun bruker Arkheion til å orientere seg i hva som skjer i KAI-miljøet. - Jeg opplever at KAI-

miljøet er preget av en kultur som deler resultater og samarbeider om utvikling. Det er lav terskel for å ringe til den som har gjort det du lurer på å gjøre. Det er positivt og inspirerende. Som eksempel trekker hun frem at Oslo byarkiv nok vil kontakte Bergen eller Trondheim nå som det jobbes med digital depot, siden begge har gjort et godt stykke arbeid på dette feltet.

Det må vi vel si er en god attest for både miljøet og magasinet; at det oppleves som en pool av kunnskap og erfaringsdeling. •

OSLO BYARKIV

Byarkivet har over 20.000 hyllemeter papirarkiv, en mengde byggetegninger, kart og ca 600.000 fotografier. Materialet er hovedsakelig fra 1837 og frem til i dag. Det eldste skriver seg fra 1600-tallet. Materialet gir mange innganger til byens utvikling, økonomisk og politisk historie, sosialhistorie og personalhistorie. Opprettet i 1992, som en videreføring av kommunearkivet fra 1914. Del av Kulturetaten i Oslo kommune. 15 fast ansatte, og flere prosjektmedarbeidere.

Åpningstider på lesesalen:

Tirsdag: 09.00 – 15.00

Onsdag: 09.00 – 15.00

Torsdag: 12.00 – 18.00

www.facebook.com/Oslo-byarkiv

Oslo byarkivs hefte «Duri drom. Romanifolkets historie» er en læringsressurs for mellom- og ungdomstrinnet i osloskolen. Heftet er særlig relevant for samfunnsfag, norsk og RLE. I heftet presenteres romanifolket/taternes – de reisendes – historie og kultur med utgangspunkt i rike historiske kilder fra arkivet. I intervjuer møter elevene reisende som forteller om sine liv i dag.

Duri drom. Romanifolkets historie

Duri drom – lang vei - sier romanifolket/taterne på det norske romanispråket *rotipa*.

Selv kaller folket seg gjerne reisende. De har en 500 år lang historie i Norden, men med røtter tilbake til India fra over tusen år tilbake. Den lange veien gjennom Lilleasia og Europa har preget kulturen og språket. - Taterne, finnes de? er det likevel flere i dag som spør. Ja, de reisende har en levende kultur, et eget språk og et sterkt samhold som folk også i dag, til tross for en statlig assimileringsspolitikk fram til 1980-tallet. I heftet møter du flere reisende - Kai-Samuel, Synøve, Linea, Robert og Wigdis - som forteller om sine liv.

NASJONALE MINORITETER I DEN FLERKULTURELLE SKOLEN

Heftet gir et nyansert bilde av romanifolket/taternes historie. Til tross for en nomadisk kultur er Oslo en by mange har slått seg ned i eller hatt som base for omreisende handel og håndverk. Livet i byen bryter med stereotypier om folkegruppen og gir rik mulighet til refleksjon rundt kultur og Oslos lange historie som flerkulturell by.

Norge har vært et innvandringsland langt tilbake i historien, noe historien til de fem nasjonale minoritetene – jøder, kvener/norskfinner, rom (sigøynere), romanifolk/tatere og skogfinner – belyser. Det gir et godt grunnlag for refleksjon for elevene. Mange vokser opp i Norge i dag med tilknytning til flere kulturelle tradisjoner og språk. Spørsmål til refleksjon om situasjonen for romanifolket/taterne kan handle om identitet, det å være i mindretall, om fordommer, diskriminering og rasisme. Læreren kan trekke linjer fra hvordan nasjonale minoriteter har blitt og blir behandlet i det norske samfunnet, til hvordan vi møter hverandre i dagens multikulturelle samfunn.

Fornorskning var den dominerende statlige politikken gjennom store deler av 1900-tallet. Det gir et viktig grunnlag for elevenes arbeid med begreper som assimilering og integrering. Politikken mot romanifolket/taterne kan drøftes opp mot menneskerettighetene.

I heftet presenteres et utvalg enkeltpersoner fra vår egen tid. De verdifulle portrettene gir nærhet og aktualitet til tema, samtidig som de bidrar til å avmytifisere romanifolket/taterne for leseren.

HISTORIE OG KILDEKRITIKK

Oslo byarkivs kilder er rike på spor etter reisendes liv. Både de kommunale arkivene og privatarkiv etter romanifolk danner grunnlag for Byarkivets nye hefte for skoleungdom «Duri drom. Romanifolkets historie». Heftet er utarbeidet i samarbeid med Kai-Samuel Vigardt. Privatarkivene etter Kai-Samuels arbeid og etter hans morfar Ludvig Karlsen, grunnlegger av Evangeliesenteret, er to viktige bidrag til Byarkivets samling av minoritetsarkiv. Arkivene gir grunnlag for et "innenfra-perspektiv" der de offentlige arkivene har myndighetenes eller storsamfunnets blikk. Medvirkning er avgjørende for å få en historie som viser levende kultur og personlige historier, og luseringen av heftet var i samarbeid med Romanifolkets riksforbund som sto for servering og underholdning.

I heftet presenteres varierte kilder og perspektiver som gir et godt grunnlag for refleksjon rundt kilder og kildebruk. Elevene kan arbeide med spørsmål rundt hvordan ulike kilder kan gi motstridende eller kompletterende informasjon om et tema. Dokumenter og foto som presenteres er primærkilder fra institusjoner som

Illustrasjon Heidi Voss-Nilsen

fattigvesenet og Norsk misjon blant hjemløse. De kan ses opp mot private foto og brev fra reisende selv. Intervjuer og personlige betraktninger kompletterer bidrag fra historikere. Romanutdrag og forfatterintervju åpner for refleksjon om fakta og fiksjon, sjanger og kildebruk. Heftet kan derfor gjerne brukes i sammenheng med at elever skal lære kildekritikk og god kildebruk.

PÅ LÆREPLANEN

Heftet er tilpasset både 5.-7. og 8.-10. årstrinn. Utvalget av tekster og utforming av egne læringsmål må tilpasses forventninger til elevenes forkunnskap og mulige måloppnåelse.

Heftet er delt inn i korte kapitler med refleksjonsoppgaver og faktabokser som lett tilpasses undervisningen og kompetansemålene i både mellom- og ungdomstrinnet. Heftet kan brukes i sin helhet eller kapitlene kan benyttes hver for seg.

7. trinn har som kompetansemål å kjenne til de nasjonale minoritetene i Norge og kunne beskrive deres rettigheter, historie og levekår. I tillegg er det rikelige muligheter til å bruke romanifolket/taterne som eksempel i mer generelle kompetansemål om historie,

kultur, identitet, minoritet.

I planleggingen av elevenes læringsarbeid kan læreren utforme konkrete læringsmål tilpasset det utvalget av tekster som brukes. Utdanningsetaten i Oslo har utformet forslag til læringsmål for undervisningen på 7. trinn. De kan settes rett inn i elevenes ukeplan.

- Jeg kan gjengi hovedtrekk i romanifolket/taternes historie, og fortelle om deres tradisjonelle kultur og levesett.
- Jeg kan gjøre rede for hvordan straffeloven i dagens Norge beskytter ulike grupperinger mot diskriminering.
- Jeg kan beskrive hvordan romanifolket/taterne levde og livnærte seg i gamle dager, sammenlikne med levesett i storsamfunnet og gjøre rede for myndighetenes hensikt og tiltak mot dem.
- Jeg kan fortelle om romanifolket/taterne i dag, hva som knytter dem sammen og gir dem en egen identitet.

Digitale oppgaver tilknyttet heftet presenteres av NAFO desember 2015 på minstemme.no hvor det finnes flere digitale ressurser om alle de nasjonale minoritetene. •

Illustrasjon Heidi Voss-Nilsen, etter privat foto

Foto: Johanne Bergvist, Oslo byarkiv

Synøve Marie Johansen er stolt av å tilhøre romanifolket og snakke romanispråket - rotipa. I Oslo byarkiv har hun studert oldefar Hjalmars dom til tvangsarbeidsanstalten for 17 år gammel å ha bedt om før til hesten en kald desemberdag i 1895.

Arbeiderbevegelsens arkiv og bibliotek (Arbark) har arkivansvar for det som grovt sett kan kalles arbeiderbevegelsen. Denne artikkelen tar opp en kartlegging gjennomført i 2013 og 2014, hva slags systemer som de kartlagte arkivskaperne brukte, utfordringer Arbark møtte på i arbeidet og en kortfattet orientering om hva Arbark gjør videre for å møte utfordringene.

Elektroniske privatarkiv - en kartlegging

HVEM FIKK BESØK?

Utgangspunktet for kartleggingen var at vi visste lite om arkivskaperens ulike systemer. 33 arkivskaperne fikk besøk av oss i 2013 og 2014. Fagforbundene, partiene og en hel rekke andre arkivskaperne, som Fafo, Manifest og Attac, ble besøkt.

Kartleggingen tok form av besøk der alle arkivskaperne ble spurt om hva slags systemer de brukte og hva de faktisk arkiverte (e-post og fotografier med mer). Som oftest var det arkivansvarlig (der arkiv kun var en del av stillingen) som svarte på spørsmålene, men av og til møtte ledelse og/eller IT-ansvarlige også opp. Formålet var å kartlegge arkivsystemene for så å utforme en strategi for mottak av arkivene.

HVA SLAGS SYSTEMER?

Systemene skilte seg i tre kategorier: fil- og mappearkiver, databasebaserte arkivsystemer uten Noark-godkjenning og databasebaserte arkivsystemer med Noark-godkjenning.

UTTREKK

Sistnevnte systemkategori er relativt uproblematisk med tanke på uttrekk. Det finnes metoder. Systemer uten Noark-godkjenning og fil- og mappearkiver er relativt vanskeligere å bevare. Spesielt fil- og mappearkiver kan være kaotiske, siden de ikke har en forhåndsdefinert tabellstruktur.

UTFORDRINGER I ARKIVDANNINGEN

En utfordring er selvfølgelig av en teknisk art, det å lage uttrekk helst så enkelt som mulig. Men minst like viktig er

den organisatoriske utfordringen i arkivdanningen. Hvor mye oppmerksomhet arkivdanningen fikk blant de forskjellige organisasjonene var svært forskjellig.

Arkivskaperne med Noark-systemer hadde størst bevissthet rundt arkivdanning, deretter kom de med databasebaserte systemer uten Noark-godkjenning og til slutt de med fil- og mappearkiver, de små organisasjonene med få eller ingen faste ansatte. Jo mindre organisasjonene er, dess færre karrieremuligheter for både ansatte og tillitsvalgte, noe som gjør at det er høy utskifting. Arkivrutiner er da vanskeligere å etablere. Ikke minst, desto mindre organisasjon, dess dårligere arkivsystem pga. tilgjengelige pengerressurser.

PERSONVERN

Til slutt er også personvern en stor utfordring, hvert system må vurderes ut fra hvordan det behandler sensitive personopplysninger (medlemsopplysninger), og hvordan det kan få konsekvenser for uttrekk, bevaring og tilgjengeliggjøring. Datatilsynets føringer er her viktige, tilsynet mener at sletting av medlemsopplysninger for medlemmer som aktivt eller passivt har meldt seg ut av et politisk parti er nødvendig, så sant aktivt samtykke til overføring til historisk arkiv ikke er gitt. Unntaket er de som har hatt verv. 1)

Gitt at både parti- og fagforbundsmedlemskap er sensitive personopplysninger etter personopplysningsloven, kan Datatilsynets føringer få stor betydning også for fagforbund (og i for seg andre private medlemsorganisasjoner som behandler sensitive personopplysninger).

**I DAG ER PC-ER, FILER OG MAPPER
GJERNE SELVE KJERNEN I ARKIVSYSTEMENE TIL MANGE ORGANISASJONER**

Elektronisk journalføring på 1980-tallet, denne gang i Oslo kommune. I organisasjoner er journaler ikke alltid til stede. Foto: Arbeiderbladet 1980, Arbeiderbevegelsens arkiv og bibliotek. Fotograf ukjent.

Det går utover rammene av denne artikkelen å ta opp alle utfordringene dette reiser. I denne omgang er det tilstrekkelig å understreke at det krever stor bevissthet i uttreksfasen om hva slags informasjon man lovlig kan ta med seg, men også hvordan de ulike arkivsystemene er bygget opp med tanke på håndtering og lagring av medlemsopplysninger. Ikke minst, all sletting kan forringe proveniens og kontekst.

LØSNINGER?

Løsningen, slik Arbark ser den, er todelt. Det gjelder her å følge gamle stier, det vil si jobbe med arkivdanningsveiledning for å få opp kvaliteten. Her skal det sies arkivlovverket har en veiledende funksjon i privatarkivverdenen, argumentasjonen må være av en mer faglig enn juridisk art. Ikke minst må arkivrutinene holdes enklere desto mindre organisasjonen er, med andre ord å etablere et visst minimum av arkivering.

Deretter kommer uttrekkene. Her samarbeider Arbark med andre arkivinstitusjoner i en SAMDOK-arbeidsgruppe. Archivematica, for fil- og mappearkiver, og SIARD, for databaserte arkivsystemer uten Noark-godkjenning, skal testes ut. Arbeidsgruppen håper disse verktøyene kan løse uttreksutfordringen, i hvert fall på god vei. •

1) Se <https://www.datatilsynet.no/Sektor/Foreninger-iddrett/Medlemsskap-i-politisk-parti/> og <https://www.datatilsynet.no/Nyheter/2013/Politiske-partier-ma-slette-medlemsopplysninger/>

ARBEIDERBEVEGELSENS ARKIV OG BIBLIOTEK

Opprettet i 1908 av LO og Arbeiderpartiet. Har samlinger innen arkiv, bibliotek, fotografi, lyd, film og gjenstander. Primært tilknyttet arbeiderbevegelsen, men har også materiale etter venstresiden i politikk og samfunnsliv (kvinnebevegelsen, ungdomsbevegelsen, internasjonalt solidaritetsarbeid m.m.).

Åpen lesesal:

Mandag: kl. 11-16, tirsdag – fredag: kl. 9-16
For flere detaljer om arbeidsområdet, se samarbeidsavtalen mellom Riksarkivet og Arbark på nettsiden www.arbark.no (under Om Arbark).

Adresse: Youngs gate 11, 0181 Oslo
Tlf. 22 69 33 00
post@arbark.no

Vestfoldmuseenes ulike avdelinger, og deriblant Vestfoldarkivet, har fått klare forespørsler fra lærere om at tilbud om formidlingsprosjekt knyttet til 2. verdenskrig og Holocaust var ønsket. For en motivasjon!

Ulla Nachtstern, prosjektleder for «Det angår også deg. Demokrati og menneskerettigheter i Vestfold». Foto privat.

Det angår også deg.

DEMOKRATI OG MENNESKERETTIGHETER I VESTFOLD

Disse forespørselene førte til Den kulturelle skolesekken-prosjektet «Det angår også deg. Demokrati og menneskerettigheter i Vestfold» rettet mot elever i videregående skole. Temaet er Holocausts nedslagsfelt i Vestfold. Larvik Museum, Hvalfangstmuseet, Slottsfjells-museet og Vestfoldarkivet bidrar med hver sine lokale vinklinger.

SAMFUNNSANSVAR

Denne delen av vår felles historie roper høyt. Ikke minst fordi vi 70 år etter Holocaust opplever en oppblomstring av antisemittiske holdninger og en samfunnsutvikling der folkegrupper angripes, gruppe- og stereotypitenkning får grobunn, og avisenes kommentarfelt og sosiale medier fylles av fremmedfiendtlige ytringer. Det er viktig for Vestfoldmuseene å være sitt samfunnsansvar bevisst. Museenes kompetanse og historiske materiale kan bidra til å demme opp mot en historieløshet som kan få ekstreme utslag.

Gjennom Den kulturelle skolesekken i Vestfold blir elever i videregående skole busset til valgte destina-

sjoner og blir kjent med Holocausts nedslagsfelt i det aktuelle området. Fokus ligger på at Holocaust også skjedde her. Seks millioner jøder kom fra et sted. Så mange mennesker kunne umulig blitt drept uten at det fantes lokale medhjelpere som bidro til folkemordet.

MORFAR

Vestfoldarkivet har ansvar for formidlingen knyttet til Berg interneringsleir. Og undertegnede, arkivformidleren med jødisk familiebakgrunn, har valgt å teste en historisk-biografisk innfallsvinkel til stoffet. Min morfar, Moritz Nachtstern, sin historie gir grunnlag for å fortelle om den jødiske innvandringen, om det norske Holocaust; begrensningene for jødene, dehumaniseringen, arrestasjonene, interneringen på Berg – og til slutt deportasjonen til konsentrasjons- og utryddelsesleirene i Polen og Tyskland. For morfar var med på det hele. En slik tilnærming gir nærhet til stoffet – men krever også årvåkenhet med hensyn til at det er den store historien som skal frem – gjennom den personlige, men ikke den private.

Berg interneringsleir, fotos fra Interessegruppa for Berg interneringsleir.

BERG INTERNERINGSLEIR

Tønsbergs NS-ordfører Eivind Johansen Bjerck hadde helt siden 1934 ønsket å etablere en leir for «arbeidsky og negative elementer i Tønsberg-distriktet», og sammen med i Hirdens Fylkingsfører i Vestfold, Eivind Wallestad henvendte han seg til Politidepartementet i 1941. Politiminister Jonas Lie og ministerpresident Vidkun Quisling godkjente byggeplanene 12. juni 1942. Leirens plassering var på gården Søndre Berg under Jarlsberg hovedgård. Berg interneringsleir lå innunder det norske politidepartementet og var den eneste i landet som var opprettet av norske myndigheter. Innsatte på Berg under krigen var en sammensatt gruppe av jødiske fanger, politiske fanger, kriminelle med ordinære straffedommer, og personer som hadde tilhørt frontkjemperavdelinger eller på andre måter vært tilknyttet Nasjonal Samling eller den tyske okkupasjonsmakten.

HVA INNEBAR DET «Å SITTE PÅ BERG»?

Interneringen av jødiske menn foregikk under svært uverdige og krenkende forhold. Da fangene ankom Berg fra slutten av oktober 1942, var leiren helt uferdig. 3 nakne brakker var reist og 336 menn ble stuet inn som dyr. Det fantes ikke ovner, ikke stoler eller bord eller senger - ikke kjøkken og ikke vann. Det var heller ingen doer. Høsten 1942 var kald og regntung og fangene ble satt til å bygge leiren ferdig. De fleste var uvante med hardt kroppsarbeid – og mange var riktig gamle. Fangene trakk piggråd rundt seg og sine – og gravde grøfter fra morgen til kveld. Arbeidstiden varte fra 07:30 til 20:30 syv dager i uka – og matrasjonen lød på en halv liter suppe og et kvart brød, i tillegg til en kopp surrogatkaffe.

NORSKE FANGEVOKTERE

Alle fangevokterne var norske. Flere hadde bakgrunn fra hirden og som frontkjemper fra Østfronten. I det første halvåret hadde vokterne ikke noe reglement å jobbe etter. Å være gitt all makt, men ikke ha noen regler å følge – og dessuten være ideologisk drillet til å anse de innsatte som jordens undermennesker, på linje med rotter og parasitter - det er farlig i et fengsel. Makt og autoritet ble tilstrebet gjennom å fordre hardt, meningsløst arbeid, straffeeksersiser og terror.

DEPORTASJON

Den 26. november samme år, tidlig om morgenen, ble det blåst til appell på Berg. De av mennene som var gift med ikke-jødiske kvinner ble holdt tilbake, mens ugifte og menn gift med jødiske kvinner ble drevet ut av leiren og ned til jernbanestasjonen der et tog, stilt til rådighet av NSB, tok dem med til Oslo for deportasjon med Donau.

Utdrag fra Moritz Nachtsterns råmanus til boken «Falskmyntner i Sachsenhausen».

«Natt til den 26 ble det igjen skreket appell. Klokken var 3.30 og ingen hadde sovnet. Vi tok med oss våre eiendeler, en brødrasjon og 5 bedervede fiskekaker som vi fikk utlevert og stilte opp på plassen. Soldater og uniformerte nazister stod allerede og ventet på oss. I alfabetisk rekkefølge ble vi ropt frem til et bord der vi ble spurt om vi var gift. De som kunne svare ja på det, ble spurt om de var gift med en norsk dame. (Med norsk mentes ikke-jøde). De som svarte positivt på det siste spørsmålet ble tilbake i leiren, mens vi andre skulle reise. Før vi dro ble noen fanger som lå på sykehuset i Tønsberg hentet. Et par var nettopp operert for blindtarm, noen hadde sterk influensa, og en hadde tarmulyng.»

Natt til den 26. ble det igjen skreket appell. Klokken var 3.30 og ingen hadde sovnet. Vi tok med oss våre eiendeler, en brødrasjon og fem bedervede fiskekaker som vi fikk utlevert og stilte opp på plassen. Soldater og uniformerte nazister sto allerede og ventet på oss. I alfabetisk rekkefølge ble vi ropt frem til et bord der vi ble spurt om vi var gift. De som kunne svare ja på det ble spurt om de var gift med en norsk dame. (Med norsk mentes ikke-jøde). De som svarte positivt på det siste spørsmålet ble tilbake i leiren, mens vi andre skulle reise. Før vi dro ble noen fanger som lå på sykehuset i Tønsberg hentet. Et par av dem var nettopp operert for blindtarm, noen hadde sterk influensa, og en hadde tarmulyng. Tarmulyngpasienten kun-

Min morfar Moritz Nachtstern. Foto: privat eie.

Deres skjebne kjenner vi. Kuvogner til Auschwitz. Livredde kvinner, barn og eldre menn som blir skilt fra sine kjære og kjørt direkte til gasskamrene. Arbeidsføre karer som registreres inn som slavearbeidere, skamklippes og tatoveres – og forgår på verste vis i løpet av dager, uker, måneder. Kun 34 av 772 overlever.

MISERABELT VAKUUM

Men hva med dem som ble sittende på Berg? De fikk ikke vite noe om dette. De fortsatte livet i et miserabelt vakuum frem mot krigens slutt. Kvelden 1. mai 1945 ble vaktholdet forsterket, mitraljøser stilt opp og vinduene blendet. Det gikk rykter om at jødene skulle likvideres. Men så fikk de ordre om å barbere seg, ta på seg «det beste» de hadde og ha pakket innen to timer. Ved midnatt kom to busser. Det ble blåst til appell og dørene til jødernes brakke ble åpnet. Leirsjef Wallestad, full som en dupp, holdt en tale der han uttalte at han hadde lyst til å skyte jødepakket ned, men de andre i leirledelsen førte de jødiske fangene inn i bussene, ga dem beskjed om at de var fri og skulle til Sverige.

2. mai passerte de svensk grense og ble etter hvert tatt i mot ved den norske mottagersentralen i Sverige for flyktninger på Kjesäter. Og så fikk de vite hva som hadde skjedd med deres kjære. •

Minnesmerket over de jødiske fangene ved Berg interneringsleir – med dikt av Margaret Skjelberd. Foto: Heidi Meen

Skoleelever på besøk ved minnesmerket for jødiske fanger ved Berg interneringsleir. Foto: Heidi Meen

Årets KAI-konferanse gjorde inntrykk og handlet om avtrykk.

Avtrykk fra KAI-konferansen 15.-17. september 2015

Den årlige konferansen for kommunale arkivinstitusjoner (KAI) er en fin anledning for arkivmiljøet å møtes og til å få en følelse med hva som rører seg på feltet. Årets konferanse i Arendal var vellykket på alle vis - både faglig og sosialt. Riktignok var vannføringen så høy at deler av det sosiale programmet måtte endres noe, men de sørlandske værgudene var blide nok til at regnet stoppet opp i det sightseeing-båten gikk fra kai (ikke KAI).

AVTRYKK I ARENDAL

Årets arrangør var *Aust-Agder museum og arkiv* og konferansen var derfor lagt til KUBEN, deres flotte nybygg ved innfartsveien til Arendal.

Rundt 115 deltakere fra hele landet fikk servert en rekke faglige gode foredrag knyttet til årets tema; AVTRYKK.

Det var lagt opp til parallelle sesjoner der man selv kunne velge å følge de innleggene man ønsket. På agendaen sto ulike problemstillinger knyttet til fortidens, samtidens og fremtidens avtrykk.

Avtrykk er også tittelen på den flotte arkivfaglige utstillingen i KUBEN, der det blant annet stilles spørsmål om vi i dag er på vei inn i en digital mørketid.

ARKIVSEKTORENS UTFORDRINGER – OG MULIGHETER

Riksarkivar Inga Bolstad innledet konferansen med å si litt om hva som ligger foran oss, det vil si arkivsektoren frem mot 2020, etterfulgt av Anna Malmø-Lund fra Riksarkivet som snakket om utfordringer og muligheter knyttet til

arkiv i kommunereformen. Deretter viste Gaute Molaug hvordan Aust-Agder museum og arkiv jobber med «digital arkivpushing», det vil si hvordan de bruker nettet til å øke synligheten, interessen og bruken av historiske arkiv.

ALT PÅ NETT

Siste dag var sesjonene i plenum viet innlegg knyttet til journalisters rett til innsyn, Riksarkivarens forskrift om bevaring og kassasjon, arkivet som en møteplass med eksempel fra Gotland – og til sist «Arkiv i krig og fred» ved arrangørens egen direktør. Bevaring og kassasjon var også tema på en av parallellsesjonene denne dagen. Alle presentasjonene fra konferansen ligger for øvrig ute på <http://www.aaks.no/nyheter/kai-2015/>

ARKHEION

Dag en var tradisjon tro viet møter; Arkivplan, Arkheion, E-arkiv og ledermøte. På Arkheion-møtet ble det blant annet diskutert hvorvidt magasinet i fremtiden bare skulle være digitalt eller ei, men konklusjonen ble at magasinet fortsetter i papirversjon.

ARRANGØR 2016

Hold av datoene 13. – 15. september 2016. Da arrangeres nemlig neste års KAI-konferanse i Sandefjord med Vestfoldarkivet som arrangør.

www.kubenarendal.no

«Vi har alle satt avtrykk etter oss i historien. Dokumenter som forteller oss noe om oss og utgjør en viktig del av vår felles hukommelse. Men hvordan skapes dagens avtrykk og hvordan bevares de for fremtiden?»

(Sitat fra årets program)

Foto: Jiri Havran

Foto: Hilde Jomaas

Foto: Heidi Meen

Kuben, Aust-Agder museum og arkiv sitt flotte nybygg i Arendal - her med lydhørt publikum. Proft grafisk uttrykk på årets program.

Mange av utfordringene vi strever med i Norge blir små, sammenlignet med arkivsituasjonen andre steder i verden. Dette er en viktig erfaring etter å ha deltatt på en stor, internasjonal arkivkonferanse. Men vi har også mange felles problemstillinger, det er ingen tvil om at internasjonal kontakt er viktig for arkiv-Norge.

Stort og viktig arkivarmøte på Island

ICA-KONFERANSEN 28. - 29. SEPTEMBER 2015

Sammen med 20 andre norske deltagere hadde undertegnede gleden av å delta på den årlige konferansen til International Council on Archives (ICA), som denne gangen ble arrangert i Reykjavik, med 480 deltakere fra 79 land.

I forkant av konferansen ble det også holdt mange møter i regi av ICAs ulike organisasjonsenheter, og ulike workshops. Så da konferansen åpnet offisielt 28. september, hadde Reykjavik allerede i flere dager vært fylt med travle arkivarer.

ARCHIVES: EVIDENCE, SECURITY & CIVIL RIGHTS

Årets konferansetittel «Archives: Evidence, Security & Civil Rights» ble fulgt opp i parallellsesjoner med relevante undertemaer, herunder åpne data og partnerskap, informasjonssikkerhet og –bevaring, samt sivile rettigheter. Undertegnede fulgte sesjonen «Information and Civil Rights», som la vekt på arkiv og dokumentasjon relatert til menneskerettigheter,

lovgivning og innsynsrett.

Det var inspirerende å høre erfaringer fra hele verden. Et særlig inntrykk gjorde kanskje prosjektet ved Yale University i USA, som dokumenterer vitnesbyrd fra overlevende etter Holocaust gjennom intervjuer og filmopptak.

Svanhildur Bogadóttirs foredrag om Reykjavik byarkivs arbeid med innsynsforespørsler på sosial- og barnevernsfeltet viste, både gjennom publikums respons og gjennom egne erfaringer fra Oslo byarkiv, at både engasjement og metodikk for en stor del går igjen fra land til land. Heldigvis.

Det var for øvrig ingen norske arkivarer som holdt innlegg på konferansen. Norge har mange gode og relevante arkivprosjekter som slett ikke står tilbake for de vi fikk høre om fra våre utenlandske kollegaer i Reykjavik. Forhåpentligvis får vi mulighet til å fortelle om noen av disse ved neste ICA-arrangement.

Fra mottakelsen i Harpa, konsert- og operahuset i Reykjavik.

Fra åpningen av ICA-konferansen 2015.

SOSIALT

Den sosiale delen av programmet var godt ivaretatt, først og fremst gjennom en mottakelse i Reykjaviks flotte konsert- og operahus «Harpa». Her sto lokale kunstnere fra ulike genre for underholdningen, men like stort inntrykk gjorde kanskje serveringen, som var en storslått presentasjon av tapasretter basert på islandske råvarer.

VERDIEN AV INTERNASJONAL KONTAKT

Som ICA-deltager blir man styrket i troen på at internasjonal kontakt er viktig for arkiv-Norge. Den viktigste lærdommen å ta med seg er kanskje at mange av de utfordringene vi strever med i Norge blir små, når vi får høre hvordan arkivforholdene er mange andre steder i verden.

Samtidig er det en viktig erfaring å se at vi har svært mange felles problemstillinger og at fagkompetanse, metodikk og ikke minst engasjement går igjen fra land til land. •

(Cecilie Lintoft er styremedlem i LLP og seksjonsleder i Oslo byarkiv.)

Tom Oddby, styreleder i LLP og byarkivar i Drammen byarkiv, var deltager på ICA-konferansen 2015

Tre ICA-konferansedeltagere. Fra venstre Cecilie Lintoft, Oslo byarkiv, Kjerstin Kragseth, Bergen Byarkiv, Egil Borlaug, Stortingsarkivet.

Besøksadresse:

Oslo byarkiv,
Maridalsveien 3, 0178 Oslo
Postadresse: Kulturetaten,
Pb. 1453 Vika, 0116 Oslo
Epost: postmottak@kul.oslo.kommune.no
Sentralbord: 02 180
Resepsjon: 23 46 03 50 (kun i lesesalens åpn.tider)

Åpningstider:

Mandag og fredag stengt, Tirs og onsdag 9-15
Torsdag 12-18

Internett: www.byarkivet.oslo.kommune.no

Personale:

Ranveig Låge Gausdal, avd.dir, Byarkivar

Seksjon for historisk arkiv:

Cecilie Lintoft, seksjonsleder
Johanne Bergkvist, spesialkonsulent
Roar Edmann, konsulent
Øystein Eike, spesialkonsulent
Line Monica Grønvold, spesialkonsulent
Kirsti Gulowsen, spesialkonsulent
Bartha Reidun Hauge, førstekonsulent
Unn Hovdhaugen, spesialkonsulent
Caroline Juterud, (vikar)
Kine Skyer, (engasjement)
Maria StorhaugMeyer, (vikar)
Caroline Juterud (engasjement)
Ida Andrea Dietrichson (engasjement)

Seksjon for moderne arkiv:

Robert Kalleberg, seksjonsleder
Torgrim Hegdal, spesialkonsulent
Cecilie Kornæsæther, spesialkonsulent
May-Liss Lindøe, førstekonsulent
Kaja Tærud Westengen, spesialkonsulent
Petter Svendsen, spesialkonsulent

DRAMMEN BYARKIV

Adresse: Engene 1, 3008 Drammen

Tlf: 32 04 62 85

Epost: kommunepost@drmk.no

Internett:

www.drammen.kommune.no/byarkivet

www.facebook.com/drammenbyarkiv

Åpningstider: man-fre 10.00-14.00,

Tlf.tid kl. 8.00-15.15

Lesesal Gamle Kirkeplass 7:

onsdag 10 – 14, tlf. 3204 6251

Personale:

Drammen byarkiv er organisert i fagområdene moderne arkiver, dokumentsenteret, historiske arkiver og depot og grafisk senter.

Tom Oddby, byarkivar

Asli K. Dahl, prosjektmedarbeider

Birte Gulliksrud, fagleder systemutvikling

Anders Nerdrum, rådgiver

Trine Larsen, fagleder dagligarkiv (f.o.m. 1.12.2015)

Arkivarer: Cecilie Nybøen Berg, Gjertrud B.

Kristiansen, Kathinka Yttrehus,

Håkon Kjøk, Sigri Bekke Rolfsrud,

Vibeke Fjeldheim, Kim Schønning Asplin,

fagleder historisk arkiv

Nina Vikøren, arkivar

Torjus Moland, prosjektmedarbeider

Ragnar Lie, prosjektmedarbeider

Catharina Schønning-Lykke, fagleder

arkivformidling

Kristin Evjen, fagleder grafisk senter

Kjetil Olsen, grafisk designer

Espen Hjemdahl, grafisk designer

Alf Harald Støa, produksjonsmedarbeider

ØSTFOLD INTERKOMMUNALE ARKIVSELSKAP IKS

Adresse:

Postadresse: Postboks 237,
1702 Sarpsborg
Besøksadresse: Rådhusveien 27,
1739 Borgenhaugen
Tlf. 970 11 466 og 41 64 20 87.
Epost: ika.ostfold@sarpsborg.com
Internett: www.ikaostfold.no

Personale:

Lenekari Bjerketvedt, daglig leder
Trine Gressum, arkivfaglig rådgiver
Kjell Ivar Antonsen, arkivar/historiker
Andreas Skauen Pedersen, prosj.medarb.
Harriet Johanna Skogholt, prosj.medarb.

Medlemskommuner:

Aremark, Askim, Eidsberg, Halden,
Hobøl, Marker, Moss, Rakkestad,
Rygge, Rømskog, Råde, Sarpsborg,
Skiptvet, Spydeberg, Trøgstad, Våler
og Østfold fylkeskommune

Postadresse:

Vestfoldmuseene IKS, Vestfoldarkivet,
Postboks 1247, 3205 Sandefjord

Besøksadresse:

Hinderveien 10, 3223 Sandefjord
Tlf: 97 06 72 96
Epost: vestfoldarkivet@vestfoldmuseene.no
Internett: www.vestfoldarkivet.no

Personale:

Karianne Schmidt Vindenes,
avdelingsdirektør
Ingrid Nøstberg, arkivar
Marit Slyngstad, arkivar
Lone Kirchhoff, rådgiver
Ann Tove Manshaus, rådgiver
Heidi Meen, rådgiver
Ulla Nachtstern, arkivformidler
Petra Erdösi Jensen, konsulent

FOLLOARKIVET

Postadresse:

Folloarkivet, Postboks 510,
1411 Kolbotn
Epost: postmottak@folloarkivet.no
Tlf: 66 81 50 24 / 66 81 50 50

Besøksadresse:

c/o Oppegård bibliotek, Kolben
kulturhus, Strandliveien 1, Kolbotn

Åpningstider:

Veiledning ved epost eller etter avtale.
Reservert materiale kan gjennomgås i
bibliotekets åpningstider:
Man – tor 1019, fre – lør 1015,
søn (oktobermars) 1216
Avvikende åpningstider om sommeren
og ved høytider.

Nettsider: www.folloarkivet.no

Leder: Iselin Bærøe Nerland

Deltakerkommuner:

Frogn og Oppegård

Adresse:

Fylkesarkivet i Oppland, Fakkeligården
Vormstuguvegen 40, 2624 Lillehammer
Tlf: 61 27 18 00,

Epost: fylkesarkivet@oppland.org

Internett: <http://www.oppland.no/fagomrader/fylkesarkivet/>

Personale:

Svein Amblie, arkivleder til 1.11.2015
Marit Hosar, arkivleder fra 1.11.2015
Kirsti Sletten, arkivar/rådgiver
Tormod Holdbrekken, arkivar/rådgiver
Pål Mjølund, IKT- og fotoarkivar
Dagmar Buen, arkivar/rådgiver
Kjersti Sæther Mjogdalen, arkivar
Mari Charlotte Nilssen, arkivar
Svein Tore Iversen, rådgiver
Odd Gunnar Ludvigsen, IKT-arkivar
Ingvild Sveen, arkivar
Trond Amblie, arkivar
Kerstin Sandburg, arkivar/rådgiver
Nils Kristen Garvik, IKT-arkivar
Elisabeth Nilsen Edler,
rådgiver/prosjektleder skanning
Vigdis Austin Wæhler, prosj.medarbeider
Elin Mælumshagen Sletten, prosj.medarb.
Emelyn Pestanio Ludvigsen, prosj.medarb.

Medlemskommuner:

Oppland fylkeskommune, Dovre, Etnedal,
Gausdal, Gjøvik, Gran, Jevnaker, Lesja,
Lillehammer, Lom, Lunner, NordAurdal,
NordFron, NordreLand, Ringebu, Sel,
Søndre Land, Sør Aurdal, SørFron, Vang,
Vestre Slidre, Vågå, Øyer, Øystre Slidre,
Alvdal, Eidskog, Elverum, Engerdal,
Folldal, Grue, Kongsvinger, NordOdal,
Rendalen, Stor Elvdal, SørOdal, Tolga,
Trysil, Tynset, Våler, Åmot, Åsnes

Statlige:

Statens klinikk for narkomane
Habiliteringstj. for voksne i Oppland
Krigsjåtunet ungdomspsykiatrisk
behandlingssenter i Oppland

Annet:

Eidsiva bredbånd
Eidsiva energi

INTERKOMMUNALT ARKIV FOR BUSKERUD, VESTFOLD OG TELEMAR IKS

Arkivsenteret, Archon

Frogsvei 48, 3611 Kongsberg
Tlf: 32 76 40 20

Epost: postmottak@ikakongsberg.no

Internett: www.ikakongsberg.no

Lesesal:

Statsarkivet i Kongsberg, Frogsvei 44

Personale:

Wenche Risdal Lund, daglig leder
Torleif Lind, fagleder og rådgiver
arkivdanning
Rådgivere og ansvarsområde:
Ina HalleKnutzen, foto
Vibeke Hammerhaug, depot logistikk
Bjørn Ole Hovda, depot betjening
Petter Høiaas, depot digitalisering
Knut Jordheim, formidling
June Wahl, rettighetsdokumentasjon
Arkivkonsulenter:
Cecilie Hansen Rørås, Kristina Holmberg,
Mona Ringen, Tone Throndsen

Eierkommuner:

Flesberg, Flå, Gol, Hemsedal, Hol, Hole,
Kongsberg, Nes, Nore og Uvdal, Ringerike,
Rollag, Ål, Andebu, Hof, Holmestrand,
Horten, Lardal, Larvik, Nøtterøy, Re,
Sande, Stokke, Svelvik, Tjøme, Tønsberg,
Bø, Fyresdal, Hjartdal, Kviteseid, Nissedal,
Nome, Sauherad, Seljord, Siljan, Tinn,
Tokke, Vinje, Buskerud fylkeskommune,
Telemark fylkeskommune

AUST-AGDER MUSEUM OG ARKIV IKS

Parkveien 16, 4838 Arendal

Tlf: 37 01 79 00

Epost: postmottak@aama.no

Nettsted: www.kubenarendal.no

www.facebook.com/kubenarendal

Personale arkivavdelingen:

Snorre D. Øverbø, leder arkivavd.
Vidar Hauge, iktarkivar
Tore Knutsen, fotograf
Ismail Rafieh, bokbinder
Monika Kurszus Håland, arkivar/rådgiver
Kristoffer Vadum, arkivar/rådgiver
Gaute Chr. Molaug, arkivar/rådgiver
Stephan Chr. Fiedler, arkivar/rådgiver
Egil Blomsø, arkivar/rådgiver
Yngve Schulstad Kristensen, arkivar/rådgiver,
nestleder
Lise Råna, arkivar/rådgiver
Ole Jerry Aas, registrator
Anne Gaaserud, arkivar/rådgiver
Kjell-Olav Masdalen, seniorforsker

Medlemskommuner:

Arendal, Birkenes, Bygland, Bykle, Evje og
Hornnes, Froland, Gjerstad, Grimstad,
Iveland, Lillesand, Risør, Tvedestrand,
Valle, Vegårshei, Åmli, AustAgder
fylkeskommune

INTERKOMMUNALT ARKIV I VEST-AGDER

Adresse:

Märthas vei 1, 4633 Kristiansand
Tlf: 38 14 55 91

Epost: ikava@ikava.va.no

Internett: www.ikava.no

Åpningstider lesesalen:

1. mai – 31. august

Mandag – fredag 09.00 – 15.00

1. september – 30. april

Mandag, torsdag og fredag 09.00 – 15.00

Tirsdag og onsdag 09.00 – 18.00

Personale:

Turid Holen, arkivsjef

Bård Raustøl, rådgiver

Tormod Engebu, ikt-rådgiver

Betty D. Stensgård, sekretær

Alen Maglic, ordningsmedarbeider

Heidi Korvald, ordningsmedarbeider

Anette Rudi, prosjektleder

Anne Smith Lorentz, ordn.medarbeider

Eierkommuner:

Audnedal, Farsund, Flekkefjord,

Hægebostad, Kristiansand, Kvinesdal,

Lindesnes, Lyngdal, Mandal, Marnardal,

Sirdal, Songdalen, Søgne, Venesla, Åseral,

VestAgder fylkeskommune

INTERKOMMUNALT ARKIV I ROGALAND IKS

Adresse:

Mediegården, Nykirkebakken 2,
4001 Stavanger

Tlf: 51 50 12 83

Epost: epost@ikarogaland.no

Internett: www.ikarogaland.no

Personale:

Tor Ingve Johannessen, daglig leder

Sigve Espeland, rådgiver

Lene S. Tamburstuen, rådgiver

Øystein Jonassen, rådgiver

Beate Aasen Bøe, rådgiver

Eierkommuner:

Bjerkreim, Bokn, Eigersund, Finnøy,

Forsand, Gjesdal, Hjelmeland, Hå, Karmøy,

Klepp, Kvitsøy, Lund, Randaberg, Rennesøy,

Sandnes, Sauda, Sokndal, Sola, Strand,

Suldal, Time, Tysvær, Utsira og Vindafjord.

Interkommunale selskaper:

Ryfylke Miljøverk IKS, Dalane Miljøverk IKS,

Interkommunalt Vann, Avløp og

Renovasjonsverk IVAR,

Haugaland Kontrollutvalgssekretariat IKS

Rogaland Kontrollutvalgssekretariat IS

BERGEN BYARKIV

Postadresse: Boks 7700, 5020 Bergen

Kontoradr.: Kalfarveien 82, 5018 Bergen

Fakturaadresse: Bergen kommune, LRS,

Serviceboks 7880, 5020 Bergen

Tlf: 55 56 62 83 Telefax: 55 56 62 40

Epost: post.byarkivet@bergen.kommune.no

Til enkeltperson:

fornavn.etternavn@bergen.kommune.no

Internett:

www.bergenbyarkiv.no/aarstad/

www.bergenbyarkiv.no/bergenbyleksikon/

Personale:

Bergen Byarkiv har nå over

80 medarbeidere.

Byarkivar og avdelingsledere er:

Arne Skivenes, byarkivar

Karin Gjelsten, fagsjef, Avd. Moderne arkiv

Ann O. Gjerde, arkivleder, Avd. Sentralarkivet

Ragnhild Botheim, avdelingsleder,

Avd. Formidling og publikumsbetjening

Aslak Wiig, avdelingsleder,

Avd. Depot og katalog

Terje Haram, avdelingsleder,

Avd. Privatarkiver og oppdragsvirksomhet

Anne Louise Alver, spesialrådgiver,

Spesialenhet for foto og AVmedia

Postadresse:

Postboks 2309 Hansaparken,
5867 Bergen

Kontoradr.:

Kalfarveien 82, 5018 Bergen

Tlf: 55 30 60 90

Epost: post@ikah.no

Heimeside: www.ikah.no

Personale:

Rune Lothe, dagleg leiar

Epost: rune.lothe@ikah.no

Mobil: 41412138

Lill Tåve Wallmark, arkivfagarbeider

Eirik Netteland, rådgjevar

Øyvind W. Olsen, rådgjevar

Inge Vikane, arkivfagarbeider

Anita Haugen, rådgjevar

Irene Valvik Vågen, rådgjevar

Deltakarkommunar

Askøy, Austevoll, Austrheim, Bømlo,

Eidfjord, Etne, Fedje, Fjell, Fitjar, Fusa,

Granvin, Jondal, Kvam, Kvinnerød, Lindås,

Masfjorden, Meland, Modalen,

Odda, Os, Osterøy, Radøy, Samnanger,

Stord, Sund, Sveio, Tysnes, Ullensvang,

Ulvik, Vaksdal, Voss, Øygarden

HORDALAND FYLKESKOMMUNE

HORDALAND FYLKESARKIV

Postadresse:

Postboks 7900, 5020 Bergen

Telefon: 55 23 99 50

Epost: fylkesarkivet@hfk.no

Besøksadresse:

Fylkeshuset 3. etasje, Agnes Mowinckels
gt. 5, Bergen

Opningstider:

15. september 14. mai: kl. 08.00-15.45

15. mai 14. september: kl. 08.00-15.00

Heimeside:

www.hordaland.no/fylkesarkivet

Om fylkesarkivet / Historikk:

www.hordaland.no/Hordalandfylkeskom
mune/Kultur/Fylkesarkivet/
Omfylkesarkivet/

Personale:

Anne Aune, fylkesarkivar

Hilde Fagerheim

Signe Hvoslef

Svein Aage Knudsen

Eli Lothe

Egil Nysæter

Paul Sedal

INTERKOMMUNALT ARKIV I TRØNDELAG IKS

Adresse:

Interkommunalt arkiv Trøndelag iks
Maskinistgata 1 (Varelevering kjørebro G)
7042 Trondheim. Tlf.: 970 99 050

Epost: postmottak@ika-trondelag.no

Til enkeltpersoner:

fornavn.etternavn@ikatrondelag.no

Internett: www.ika-trondelag.no

Personale:

Anne Overland, daglig leder

Tone Stakvik, rådgiver

Randi Leistad, IKTrådgiver

Jens Rønning, arkivar/rådgiver

Roger Buan-Krognes, rådgiver

Petter Petryc, IKTrådgiver

Pål Langøien, rådgiver

Randi Ness, sekretær

Erik Andås, rådgiver

Jan Børre Solvik, IKTrådgiver

Synnøve Wiseth, rådgiver

Tove Nypan, konsulent

Synne Nilsen, konsulent

Eierkommuner:

Agdenes, Bjugn, Frosta, Frøya, Grong,

Hemne, Hitra,

Holtålen, Høylandet, Inderøy, Klæbu,

Leksvik, Levanger, Lierne, Malvik, Meldal,

Melhus, Meråker, Midtre Gauldal,

Namsskogan, Nord Trøndelag

fylkeskomm., Oppdal, Orkdal, Os, Osen,

Rennebu, Rissa, Roan, Røros, Røyrvik,

Selbu, Skaun, Snillfjord, Snåsa, Steinkjer,

Stjørdal, Sør-Trøndelag fylkeskommune,

Trondheim, Tydal, Verdal, Verran, Ørland

og Åfjord

IKA MØRE OG ROMSDAL Arkiv og kulturformidling

Adresse:

Besøksadresse: Kirkegt. 10, 6004 Ålesund
Postadresse: Pb. 1073, 6001 Ålesund
Tlf: 70 16 51 80
Epost: postmottak@ikamr.no
Internett: www.ikamr.no

Personale:

Geir Håvard Ellingseter, daglig leiar
Gunnar Morsund, prosjekt koordinator
Torbjørn Aasen, arkivar
Vibeke Solbakken Lunheim, arkivar
Guro Flø, arkivar
Asta Vadset, arkivar
Jan Aakvik, Kulturnett Møre og Romsdal
Ottar Andre Breivik Anderson, SEDAK
Ragnar Albertse, Fylkesfotoarkivet
Ingunn Vestnes, arkivmedarbeidar
Sølvi Knutsen, arkivmedarbeidar
Kristian Hove, arkivmedarbeidar

Medlemskommunar:

Aukra, Aure, Averøy, Eide, Fræna, Giske, Gjemnes, Halså, Haram, Hareid, Herøy, Kristiansund, Midsund, Molde, Nesset, Norddal, Rauma, Rindal, Sande, Sandøy, Skodje, Smøla, Stordal, Stranda, Sula, Sunndal, Surnadal, Sykkylven, Tingvoll, Ulstein, Vanylven, Vestnes, Volda, Ørskog, Ørsta, Ålesund, Møre og Romsdal fylkeskommune

TRONDHEIM BYARKIV

Adresse:

Trondheim kommune
Trondheim byarkiv, Postboks 2300 Sluppen,
7004 Trondheim

Besøksadresse:

Arkivsenteret Dora
Maskinistgata 1, Trondheim
Tlf.: 72 54 82 80
Epost:trondheimbyarkiv@trondheim.kommune.no
Internett:
<http://www.trondheim.kommune.no/byarkivet>

Kontaktpersoner:

Elin Engen Harder, enhetsleder
Morten Johansen, HRansvarlig
Terje Antonsen, fagleder Service og formidling
Rune Nordtømme, fagleder Sentralarkivet
Per Lohse, produksjonsleder Grafisk senter
Thor Kvatningen, fungerende fagleder System og utvikling

FYLKESARKIVET I SOGN OG FJORDANE

Adresse:

Fylkesarkivet i Sogn og Fjordane,
Askedalen 2, 6863 Leikanger
Tlf: 57 65 64 00 Faks: 57 65 61 01
Epost: postmottak.sfarkiv@sfj.no
Epost einskildpersonar:
førenamn.etternamn@sfj.no
Internett: www.fylkesarkiv.no

Personale:

Arnt Ola Fidjestøl, fylkesarkivar
Ole Stian Hovland, fagleiar – komm.arkiv
Randi Melvær, sekretær/stadnamn
Elin Østevik, fotoarkivar
Cecilie Astrup Bustad, arkivar – komm. arkiv
Kjerstin Risnes, arkivar – komm. arkiv
Geir Utmo, arkivar – kommunale arkiv
Per Olav Bøyum, arkivar – privatarkiv
Lars Berg Hustveit, informasjonsarkitekt
Espen Sæterbø, arkivar komm. arkiv
Synnøve S. Bjørset, musikkarkivar
Oddbjørn Ramstad, rådgjevar - musikkarkivet
Annette Langedal Holme, prosjektmedarbeidar

Medlemskommunar:

Askvoll, Aurland, Balestrand, Bremanger, Eid, Fjaler, Flora, Førde, Gaular, Gloppen, Gulen, Hornindal, Hyllestad, Høyanger, Jølster, Leikanger, Luster, Lærdal, Naustdal, Selje, Sogndal, Solund, Stryn, Vik, Vågsøy, Årdal, Sogn og Fjordane fylkeskommune

Arkiv i Nordland

Besøksadresse:

Universitetet i Nordland,
Mørkved, Torggården

Postadresse:

Nordland fylkeskommune,
Arkiv i Nordland,
Postmottak
8048 BODØ
Tlf.: 99 40 95 00
Epost: arkiv.i.nordland@nfk.no
Nettsted: arkivinordland.no

Kontaktpersoner:

ABMleder Geir Knutson tlf. 911 13 732
Leder Ketil Jensen tlf.99 49 60 31
Fagleder for historisk arkiv og depot
Arnstein Kjelaas tlf.99 49 60 33
Fagleder for moderne arkiv
Solfrid Kjærran tlf. 99 49 60 41

Eierkommuner:

Alstahaug, Ballangen, Beiarn, Bindal, Bodø, Brønnøy, Bø, Dønna, Evenes, Fauske, Flakstad, Gildeskål, Grane, Hamarøy, Leirfjord, Lurøy, Lødingen, Meløy, Moskenes, Nesna, Rana, Rødøy, Røst, Saltdal, Steigen, Sømna, Sørfold, Tjeldsund, Træna, Divtasvuona
Suohkan/Tysfjord, Vega, Vevelstad, Værøy, Narvik kommune,
Nordland Fylkeskommune

INTERKOMMUNALT ARKIV I TROMS (IKAT)

Adresse:

c/o Statsarkivet i Tromsø,
Postboks 6315, 9293 Tromsø
Tlf: 941 74 170
Epost: postmottak@ikatroms.no
Internett: www.ikatroms.no

Ansatte:

Hilde Elvine Bjørnå, arkivsjef
Frøydis Antonsen, rådgiver/nestleder
Solveig Heløe Olsen, rådgiver digitalt depot
Olebjørn Fossbakk, rådgiver
Janicken Elisabeth Olsen, rådgiver

Medlemskommuner:

Balsfjord, Bardu, Berg, Dyrøy, Gáivuona/Kárfjord, Gratangen, Ibestad, Karlsøy, Kvæfjord, Kvæningen, Lavangen/Loabága, Lenvik, Lyngen, Målselv, Nordreisa, Salangen, Skånland, Storfjord/Omasvuona/Omasvuonon, Skjervøy, Sørreisa, Torsken, Tranøy, Troms fylkeskommune

IKA FINNMARK IKS

Adresse:

Postboks 304, 9711 Lakselv
Besøksadresse:
Holmenveien 3, 9700 Lakselv
Tlf: 78 46 46 60, Faks: 78 46 47 55
Epost: ikaf@ikaf.no
Internett: www.ikaf.no

Personale:

Marion Jeanette Sørensen, daglig leder
Galina Isaksen, fagleder depot
Torfinn Sørensen, prosjekt
Line P. Korslund, arkivleder
Vilde Christoffersen Walsø, fagleder moderne arkiv

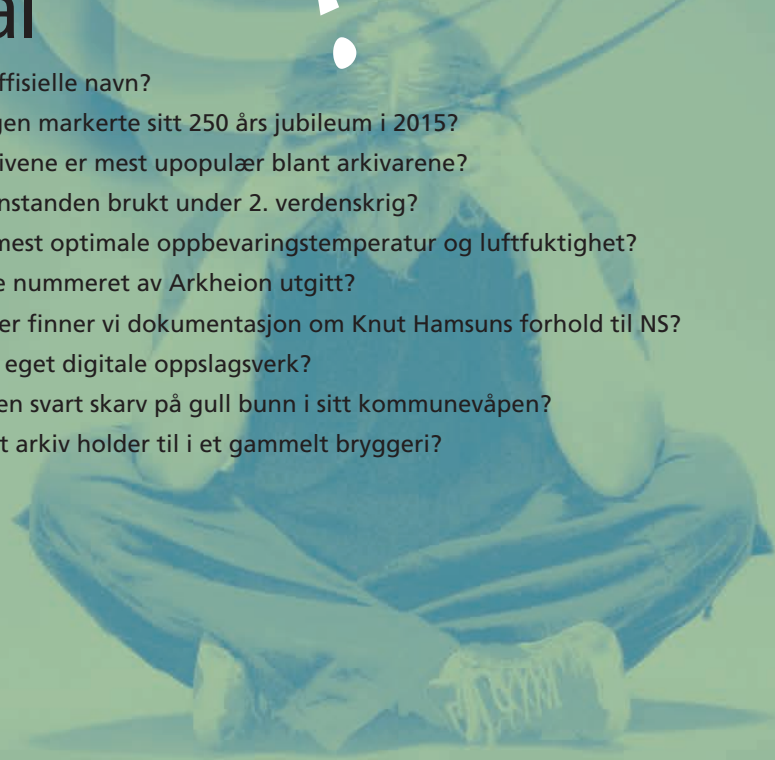
Medlemskommuner:

Alta, Berlevåg, Båtsfjord
Deanu Tana
Gamvik, Hasvik
Guovdageainnu suohkan Kautokeino
Hammerfest
Kárášjohka Karasjok
Kvalsund, Lebesby, Loppa
Måsøy, Nordkapp
Porsanger/Porsáangu/Porsangin
SørVaranger
Unjárgga Nesseby
Vadsø
Vardø
Finnmark fylkeskommune

10 spørsmål

1. Hva var fattigskolens offisielle navn?
2. Hvilken hendelse i Bergen markerte sitt 250 års jubileum i 2015?
3. Hvilken gjenstand i arkivene er mest upopulær blant arkivarene?
4. Hvordan ble denne gjenstanden brukt under 2. verdenskrig?
5. Hva er papirarkivenes mest optimale oppbevaringstemperatur og luftfuktighet?
6. Hvilket år ble det første nummeret av Arkheion utgitt?
7. I hvilke arkivinstitusjoner finner vi dokumentasjon om Knut Hamsuns forhold til NS?
8. Hva heter Skeivt Arkivs eget digitale oppslagsverk?
9. Hvilken kommune har en svart skarv på gull bunn i sitt kommunevåpen?
10. Hvilket interkommunalt arkiv holder til i et gammelt bryggeri?

Fotograf Alfred Brundtland, 1910, fra spesialsamlingene ved Universitetsbibliotekets i Bergen.

PÅ TOMTENE TIL DETTE GAMLE BRYGGERIET, HOLDER TO ARKIVINSTITUSJONER TIL.

10

Rebus

Svar på Rebus: Inderøy

1. Allmueskole eller Fundasskole 2. Strilekkrigen 3. Binders 4. Som symbol på samhold i motstandsbevegelsen 5. 18-21 °C og 45-55 % relativ luftfuktighet 6. 1997 7. I Riksarkivet, men Statsarkivet i Kristiansand har gjenpart av ca. 20 av dokumentene 8. Skeivopedia 9. Loppa kommune 10. Interkommunalt arkiv Hordaland IKS

Spar penger med en smart og effektiv arkivinnredning!

Her er noen av våre kunder:

- IKA Trøndelag, Trondheim
- IKA Vest-Agder, Kristiansand
- Aust-Agder Arkivet, Arendal
- Vestfoldarkivet, Sandefjord
- Bergen Byarkiv,
- Interkommunalt arkiv, Hordaland
- IKA Kongsberg, Fylkesarkivet i Oppland
- Fylkesarkivet, Sogn og Fjordane
- Trondheim Byarkiv
- IKA Møre Romsdal
- Østfold interkommunale arkivselskap IKS,
- Oslo Byarkiv
- Drammen byarkiv

Ta gjerne kontakt med oss, så vi sammen kan komme frem til den beste løsning for dere.

www.bruynzeel.no